

DOMOVNI

Upravišтво „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina: Letno Din 7-80, polletno Din 15-
celoletno Din 30-.

Kje so zagovorniki korupcije?

Klerikalcem mora teči voda že v grlo, ker sicer bi »Domoljub« ne napel vseh moči, da zopet grdo naslepi svoje bralce. »Domoljub« izhaja menda samo zato, da laže in poneumnjuje slovensko ljudstvo.

Naj »Domoljub« nikar ne misli, da je ljudstvo že pozabilo, kako so ga tigri zvedli na led s svojimi obljubami. Naj se sedaj le izgovarja, da klerikalni poslanci za ljudstvo ničesar storiti niso mogli; le pove naj, zakaj so tigri tako pridno zobali iz centralističnega korita. 21 tigrov, med temi posebno štirje ministri, so vlekli iz državne blagajne ogromne vsote, a zadnje tri mesece so imeli samo pol ure sejo narodne skupščine. Tudi je znano, da so tigri, ko so sedli na ministrske sedeže, takoj zvišali plače duhovništvu. Za ljudstvo pa so bile državne kase prazne.

Na vse to pa bi še nič ne rekli, če bi se vlada tudi ne lotila z vso ljubeznijo zasledovanja korupcije. Lovili so jo s tako vnemo, da so ji kmalu sedeli sami na vratu in da so njene vajeti vzeli v roke. Največja korupcija se je dogodila, da je dobil iz državne blagajne veliko vsoto francoskih frankov škofov list »Slovenec«. »Slovenec« je dobil denar iz korupcijskega fonda zato, da je lahko poslal svojega urednika na »špansko« v Švico. Ko so napredni listi škofovemu listu očitali korupcijo, je le dejal, da je čisto prav, če je tudi on enkrat deležen centralističnega žegna.

Klerikalni časopisi so neprestano kričali o korupciji, dokler so bili še v opoziciji. V treh mesecih se jim je pa jezik zbrusil in do zadnjega časa so bili kar tihi o

korupciji. Pa zakaj? Zato, ker se je tigrom, ki so drugim jamo kopali, zgodilo, da so sami vanjo zleteli. Proti ministru Sušniku in Korošču je namreč že sestavljena obtožba radi korupcije, ravnotako pa tudi proti njihovem prijatelju finančnemu ministru Spahi. Samo Sušniku se očita, da je oškodoval državo za 100 milijonov kron. Šele ko je bila sestavljena obtožba radi korupcije proti ministrom tigrovske vlade, se je videlo, zakaj ta vlada skozi tri mesece ni nič storila proti korupcionistom in zakaj niti zakona o pobijanju korupcije ni sklenila v skupščini, četudi je zato imela dovolj časa in prilike. Po vseh teh dogodkih pa lahko vsakdo, ki ima le še malo razsodnosti v glavi, uvidi, kako ostudna in lažniva je pisava »Domoljuba« radi korupcije. Videti je, da se je pri »Domoljubu« nehala vsaka poštenost, ker sicer bi

Tigri jezdiho zmaja - korupcijo

V kraljevini naši strašen zmaj živi, pildki vseč so njemu modro slikani.

On požira, hlasta, sladko se smeji in korita polna bratcem on deli.

Iz državne kase pildki lepi so, na račun državni bratci se tepo:

kdo zajel bo globlje, užival večjo čast, kdo najprej dosegel višjo bo oblast.

Rjuje zmaj in hlasta; nič ni njemu mar, ako izza plota pade nanj udar.

Makar nehvaležnik bratec ga taji, on le dalje hlasta, se na smeh drži.

Ti presneti bratci, tigri pisani, zdaj sede na zmaju, da se kar kadi.

Da bi zmaja skriši, strašno hruejo, Pašičevi bradi ga očitajo.

»Zmaja kar ob glave!« so obljubljali, ker obljub so tigri sploh že vajeni.

Po slovenski zemlji prav posebno zdaj, ko so tigri vladni, rjuje strašni zmaj;

tigrovskim Slovencem žegen le deli, drugi vsak po zadnji brce le dobi.

Vlada »dela, reda« dela red tako; farovži slovenski srečni se smejo:

saj, dokler na zmaju tigri jašejo, zanje že na zemlji srečno je nebo.

Ljudstvo bo veselo, zanj bo takrat raj, ko v nemočji zruši tigrovske se zmaja.

se »Domoljub« ne držal načela tatu, ki vpije »Držite tatu!«

In še nekaj. »Domoljub« piše, da je »Domovina« zagovornica državnih tatov in zaveznica roparjev državnih blagajn. To je zopet ena znanih »Domoljubovih« farizejskih nesramnosti. Kdaj pa je »Domovina« kakoga tatu zagovarjala? Z imeni na dan! Le zavračali smo obrekovanja škofovih listov, naperjena proti poštenim ljudem, kar bomo tudi v bodoče delali. Najboljši dokaz, da »Domovini« ni treba

zagovarjati državnih tatov in roparjev državnih blagajn, je dejstvo, da edino od demokratov še nihče ni bil obtožen radi korupcije, dočim so posamezni ministri od vseh drugih strank že bili obtoženi, med njimi celo kar dva klerikalna. Zato pravimo: vse, kar pišeta »Domoljub« in »Slovenec« o korupciji in o ropanju državnih blagajn, vse to naj si tigri sami spravijo za klobuk. To je šopek, ki je tako težak, da se bodo pod njim še močno krivili tigrovski hrbti.

svojimi poslanci v Zagrebu izdelal tako izzivalne in nesramne izjave, da je spravil v ljuto ogorčenje

tudi svoje zaveznike

in so se Radičeva gobeždanja morala zapleniti. Posebno slovenski klerikalci so bili naravnost v divjem ognju proti Radiću. Radić pa je začel vleči rep med noge ter se zopet pobotal z Davidovičem in Korošcem. No, komaj dva dni nato, minulo nedeljo, je v Križevcih že zopet imel veleizdajalski govor, v katerem se je posebno obregal ob kralja. Ob vsem tem je postalo jasno, da se takšni pisani družbi, kakor je sporazumniški blok, v katerem ima Radić z največjim številom poslancev merodajno veljavo, ne more prepuščati nadaljnja usoda države, ako nočemo, da nam namesto »sporazuma« vse pojde v franže. Poveriti je torej bilo treba reševanje krize odločni in poštenu osebnosti. In naš bistrovидni mladi vladar je zadel pravega, ko je minuli torek naročil demokratu

Kosti Timotijeviću,

da poskusi s trezno besedo pomiriti oba sprta tabora in s pomočjo vseh poštenjakov, ki jim je blagor naše države resnično pri srcu, sestaviti vlado, i se bo vendar enkrat zopet lotila poštenega dela in poravnala notranje zmede. Kosta Timotijević je značajan in goreč rodoljub, ki mu je domovina nad vse. Timotijević je v sredo začel pogajanja s poedinimi skupinami. Kako bo njegova naloga uspela, je v tem hipu težko napovedati. Toda radičevci so že nastopili proti njemu, ker vedo, da se ne bo več dalo v kalnem ribariti, klerikalci pa tudi delajo kisle obraze, zakaj Timotijević ni mož po njihovem farizejskem okusu. Pa nič za to!

Ako Timotijević s svojim mandatom uspe, dobro, ako ne, tedaj bo to poslednji dokaz, da mora slepomišljenju radičevcev in klerikalcev na škodo vsega državnega reda biti konec in razpisati bo treba volitve, pa naj ljudstvo poda svojo sodbo.

Politični pregled

Vlade še nimamo. Resnica je, takšno stanje škoduje državnemu gospodarstvu, pa tudi naš državni ugled trpi. Sedanja kriza je odločilna za daljnjo našo bodočnost. Enkrat se morajo temeljito razčistiti naše notranje prilike in se mora najti osnova, na kateri bomo lahko mirno gradili nadalje. A v čem je jedro krize? V obračunavanju med zvestimi pristaši narodnega in državnega edinstva ter pristaši zapeljevanja in varanja preprostega ljudstva. Imamo torej

dva tabora.

V prvem je nacijski blok (radikali in samostojni demokrati), v drugem pa vsi tisti, ki so pri lanskim volitvah sleparili svoje ljudstvo z avtonomijami in republikami in ki zdaj poskušajo na pritisk svojih zapeljanih ljudskih množic potom nekakega »sporazuma« doseči obljubljene zlate gradove. Te združene politične varalice (klerikalci, radičevci in muslimani) so pridobile na svojo stran Davidovića, ki se je začel zavzemati za njihove želje. Predvsem si je Davidović stavil nalogo, da spreobrne prekucuha Radića, ki s svojim zmešanim početjem vleče za seboj velike hrvatske množice in je

največja nesreča

za celokupno jugoslovensko državo in še posebej za preprosto hrvatsko ljudstvo, ki

se mu da zavajati z meglenimi republikanskimi norijami. No, bodi že kakorkoli, prišlo je vendar do tega, da so Radičevi poslanci končno odrinili iz svojih zapečkov v Beograd, prisegli kralju in podprli Davidovićevo vlado. Toda sam

Radić je ostal v Zagrebu.

on ni prisegel, temveč je ravno pod zaščito tiste vlade, katero je s svojimi poslanci podpiral, začel po Hrvatskem uganjati nečuvne komedije. Na svojih shodih, ki jih prireja po Hrvatskem, razsaja kakor žganjar, zmerja in psuje, kogar se mu zdi, in zabavlja nesramno tudi proti kralju in celo vladi. Za boga milega, kdo more njemu verjeti, da želi »bratski sporazum«? Davidovićevo vlada je doživljala neprimliko za neprimliko, vrhu tega pa jo je spravljal ob ves kredit tudi

popolna nesposobnost klerikalnih ministrov.

ki so se posluževali vladanja v edino svrhu, da so ustrezali koritarskim željam svojih ožjih privržencev. Skrajni čas je bil, da je taka vlada po dveh mesecih zdrknila in da so se začele iskati nove možnosti za ureditev naših notranjih razmer. Kako je bil padec vlade upravičen in kako je bilo vse njeno pridigovanje »sporazuma« le prazno pleve, je najbolje dokazal sam Radić, ki je minuli četrtek skupno s

Anton Stražar:

Krvavi denar

Povest iz minulih časov.

(Dalje.)

VI.

Zabrežani niso vedeli, kam je pobegnil Jurče v l. 1849. pred lovci in soldaškim stanom.

Jurče je bil bistroumen dečko. Le žal, da je poleg dobrih vrlin imel tudi napake: bil je zelo samsvoj, prekanjen in lakomen. Te slabosti, dasi v otročjih letih še čisto v mali meri, je opazal na njem tudi moravski kaplan Matije. Skušal mu je ta plevel izrjavati kar s koreninami — mislil je že, da je v resnici vse ukončal, pa se je motil. Čim je Jurče prehajal v fantovska leta, tem večje korenine so rastle v njem. Vtepel si je v glavo, da mora postati še imovit posestnik. Računal je na tovarišico Magdalenco, kajti pojmoval je dobro, da bo deklica kot ljubljena Šimnovčevih nekoč dedinja vsega grunta in ponosna nevesta. Njo ujeti na srčne limanice, pa bo vse šlo lepo!

S prirojeno lokavostjo je Jurče tudi čisto premotil Šimnovca. Napeljal je nekoč ob ugodni priložnosti — bilo mu je že 18 let — svojega gospodarja na pogovor:

»Vi, boter, kajne, ne boste hudi, če vam po pravici povem, da se imava rada z Magdalenco. Priden bom, kar se bo dalo; kajne, da me boste rešili od vojaščine?«

V tistih časih so fante lovili k vojakom. Kdor pa je imel grunt, se mu ni bilo treba bati »suknje bele«, ki je bila v resnici strašno tesna vsakemu ujetemu fantu, kajti mladega so uteknili v vojak; domov pa, če se je še povrnil, je prišel že prileten možak ali pa kot pohabljenec.

Ves v veselju je bil zato Jurče, ko je gospodar očetovsko odvrnil:

»Nič se ne boj, fant; če boš tako priden kakor si bil doslej — ne boš soldat!«

A vendar je nenadoma prišlo drugače.

Šimnovi ljudje so sušili seno na Trdin; solnce je pripekalo, da je vsem kar lilo po obrazih, kakor bi jih s toplo vodo oblival. Še zgovorni stric Miha je kar molče obračal lepo dišeče seno. Nikomur

se ni ljubilo govoriti, ker jih je mučila žeja. Ko so obrnili seno in od krajev prigrabili, pa so šli v seno pod košato lipo k odpočitku.

»Ti, Jurče,« začne čez čas zgovorni Miha, »si še mlad in si boš dobro zapomnil, kar ti bom sedaj povedal. Veš, tole lipo so zasadili tistega leta, ko so naši zmagali Turke pri Belem gradu. Tam je bilo hudo klanje, saj še danes pesem pravi: Stoji, stoji tam Beli grad, za gradom teče rdeča kri, da b' gnala mlinske kamne tri...«

»Pa, stric, zdaj so se začeli naši znova z Lahom prekljati.«

»E, kaj bodo Lahi proti Turkom; teh bojazljivcev užene en naš kranjski Janez deset v kozji rog! Toda Turki so bili drugega kova! Kar na kole so natikali krščanske ljudi ali pa njihove glave. Bodi Bog zahvaljen, da ni teh vragov več na našo zemljo!«

»Mi Kranjci smo pa res reveži,« pri takne vmes Bokšetov Jaka, ki je Šimnovčevim pomagal, »včasih so nas stiskali divji Turki, povrhu pa še graščaki; zdaj pa rogovilijo Lahi, rokovnjači, tatovi in še druga golazen. Ali bo kdaj boljše ali nikoli?«

Rešitev sedanje moreče in dolgotrajne krize je torej v dveh izgledih:

ali široka delovna vlada ali pa volitve!
Odločitev mora pasti v kratkem.

No, ne samo pri nas, tudi v zunanjem svetu je politični vrvež silno živahen. Na dnevni red prihajajo važni dogodki.

Nemčija.

ki si je po svoji propasti že precej opomogla, deloma z lastno notranjo silo, deloma s pripomočjo vsega sveta, postaja obenem zopet ošabna. Na kolenih je prosila milosti, ko pa si je z vsestransko podporo zopet opomogla, začena zopet kazati rogove in na gospodarskem polju skuša povzročati resne brige zmagovalcem, torej predvsem Franciji in Angliji. Toda našlo se je novo sredstvo, ki utegne omejiti nemško razpihovanje. Rodila se je misel, da se ustvari

carinska zveza srednje Evrope.

ki bi obsegala srednjeevropske države, da bi skupno zadrževale nemški pritisk. Carinsko zvezo naj bi tvorile Češkoslovaška, Poljska, Rumunska, pa tudi Madžarska in Avstrija, ki noče nič slišati o tem, da bi jo Nemčija gospodarsko ali kakorkoli spravila pod noge. Takšna zveza, po večini slovanska, bi se pač lahko upirala nemškim gospodarskim načrtom, ki dosledno stremijo za tem, da napravijo omenjene države gospodarsko odvisne. Kako se bo načrt carinske zveze izvedel, je stvar bližnje bodočnosti.

Tudi Rusija povzroča evropskim politikom stalne brige. Boljševiški gospodje so namreč od vraga spletkarski in porabijo vsako priliko, da tej ali oni evropski državi napravijo kako zahrbtnost. V Moskvi pa vladajo svoje uboge sovjetske republike, da se Bogu smili. Te dni se

po vsej Rusiji vršijo velike priprave za proslavo sedme obletnice.

kar so s krvjo in plamenom zavladali boljševiki nad ruskim narodom. In še danes vladajo strahote, zasluženi narod bo mo-

ral pa pod silo »proslavljati« boljševiško »osvobojenje«!

Enako nadlego kakor Rusija z boljševiki pa ima

Italija s fašisti

in Mussolinijem. Nevolja italijanskega ljudstva je zadnje mesece radi neprestanih fašistovskih nasilstev in brezobzirnosti dobila že oster izraz in fašizem je začel izgubljati tla. Toda minuli torek so se vršila ponovna zapriseganja fašistov in Mussolini se je v svojem bojovitem govoru zaklinjal, da fašizem ne bo propadel, ter je pozival svoje pristaše, naj pripravljajo puške za gonjo proti vsem, ki si upajo črhniti čez njegovo nasilno vladanje. Pričakovati je, da bo po Italiji zopet tekla kri.

Italijanska sestra

Španija je v težkih razmerah.

Tudi njej gospodari nasilen mož, general Primo de Rivera, ki je po Mussolinijevem vzorcu uvedel režim strahovlade in nečloveškega preganjanja svojih nasprotnikov. Tudi kralj je igrača v njegovih rokah. Toda soditi je, da bo temu okrutnežu izpodbil tla pod nogami Rif, to je severni rob Afrike, kjer se Španci v strahovitih pečinah koljejo z Marokanci. Tam je Španija že hudo krvavela, pa bo še nadalje. In to utegne generala Primo de Rivero, ki je kriv španske nesreče, spraviti ob oblast.

Največje važnosti za svetovno politiko pa so

volitve na Angleškem.

ki so se vršile v sredo. Ker pa izid še ni docela znan in ker se bo šele tekom tekočega tedna dalo spoznati novo razmerje Anglije v njenih notranje- in zunanje-političnih zadevah, se bomo s tem vraščanjem obširneje pozabavali v prihodnji številki.

Po vsej Sloveniji gre glas: Le „Domovina“ je za nas!

«Bo, bo, samo mi že ne dočakamo, kvečjemu pa sedanji otroci,» prevzame besedo Jozelj.

«Kako si misliš to stvar?» ga ogovori stric Miha.

«E ja, dragi moji, ko sem bil še v šolah, smo se učili marsikaj; prišel sem tudi do Šibilnih bukev; v njih sem bral čudne reči. Pa vam povem. Veste, da zdaj po vseh deželah vre, ljudstvo se hoče otresti nasilnega gosposkega jarma in tlake. Upori so po vseh večjih krajih, ljudje so izpregledali, da si morajo s silo priboriti svoje pravice! Pa tudi gosposki so se začele hlačke tresti, ker slutijo, da bodo morali popustiti, ker sicer bodo vse strune popokale! Tam v Šibilji se bere: Ko bodo ljudje letali pod nebom, pod zemljo in po zemlji z vozovi brez konj, takrat se bodo začele šele hude vojne. Oče in sin pojmeta skupaj pod orožje. Strašno bo na svetu. A ko bodo vojne končane, bo vse drugače. Kralji in cesarji bodo pregnani, narodi bodo postali svobodni. Pa tudi Ilirija, o kateri je pel naš Vodnik, bo znova oživiljena in v njej bomo svobodni tudi Slovenci.»

«Ti si pa cel prerok, Jozelj! A kako dolgo bo tega?»

«Le verjemite mi, Šimnovec, da pride. Kdaj je pa vseeno,» odgovori prepričevalno Jozelj.

Med temi pogovori v hladni senci so začeli lesti temni oblaki izza Šmarne gore; šele votio grmenje je predramilo Šimnovčeve ljudi, da so se hitro podali iz hladne sence k senu.

Hiteli so z delom, kar se je dalo. Šimnovec in Jurče sta pa odšla domov po vozove, da še spravijo posušeno seno tudi pod streho. Ravno zadnja dva vozova sta peljala domov gospodar in Jurče, ko se vlije ploha in med curki dežja tudi toča. Poprej od vročine, sedaj pa od dežja vsa premočena sta bila voznika, ko sta prišla pod streho.

Šimnovcu, ki že par let sem ni bil trdnega zdravja, je ta ploha toliko škodovala, da je legel. Nekaj časa niso smatrali domači njegove bolezní za opasno. Toda preden so žanjice začele žeti rmeno pšenico, so zabreški zvonovi zapeli zadnjo pesem Šimnovcu... Jurče je skoro največ prejel ob mrtvaškem odru svojega gospodarja. Ne samo radi užitih dobrot, temveč v zavedanju, da je s Šimnovcem izgubil mnogo ali pa tudi vse...

Dopisi

JEZICA PRI LJUBLJANI. Minulo soboto je županstvo odklonilo kmetijski podružnici oklic na občni zbor. To pristransko vmešavanje županstva v avtonomne društvene posle mirne strokovne organizacije je župan Kos utemeljil s strašno novico, da bi vršitev občnega zbora porušila »javni mir in red« v občini! Zalest klerikalcev, njihovo godrnjanje, razburjenje, zopetna fajakarska služba Poldeta Lenčeta, letanje Bizjaka itd., vse to pomeni na županstvu toliko, kakor imeti v občini javni nered! Kdo pa je tako željan pretepanja, da ste dobili tako strašne novice? Zdaj res ne vemo, ali se misli pretepati član podružnice Kos ali pa tista skupina vzornih družbenikov, ki mu je prinesla na župansko mizo strašila o pokolju. Najbrže ima to pretepaško kri v sebi kdo iz volilne družbe novopečenega načelnika podružnice in znanega avstrijskega rekvizicijonarja Verbičal! Kajti župan Kos je trdil, da objavi predloženi oklic le, če se poleg zakoničnega odbora podpisše še Verbič iz Stožice. Verbiča so namreč Kosovi prijatelji na klerikalnem shodu pod nekim kapom »befederali« in Kos pravi, da je Verbič »načelnik«. Tedaj drži le Verbič pokonci ves javni red v občini in je od njega odvisno, ali se bomo v občini poklali ali bomo še živi ostali! O, mogočni Verbič! Listina, ki jo je županstvo označilo za neveljavno, je uradna listina, opremljena s pravičnim društvenim žigom in lastnoročnim podpisom pravilno izvoljenega odbornika. Brihtni Bizjak je izpodbijal vrednost listine s tem, da ne ve, če ni morda štampilja ukradena ali ponarejena, če je podpis pristen, če je odbor še v veljavi in če ni bil že »recimo« včeraj kak nov občni zbor, ki bi postavil druge ljudi v odbor. Tako glupo in zlobno šikanira Bizjak delovne organizacije. Na tak način bi tudi mi lahko zapisali, da vemo, da je bil Bizjak nekdanj pameten človek, da pa ne vemo — recimo: ne vemo — če je ta Bizjak, ki danes živi, še pameten! Kajne, da znamo tudi mi po Vaše, g. Bizjak?

GORNJI LOGATEC. Nedeljsko predavanje g. Stojana Bajiča o socializmu in komunizmu

Napočilo je leto 1849.

Kaka izpremema je medtem nastala pri Šimnovcu! Krepka gospodinja, vdova, je hitro pozabljala svojega rajnega moža. Ljudje so začeli govoriti marsikaj, kar je zvedel tudi Jurče. Govorilo pa se je, da se bo gospodinja po Veliki noči znova omožila.

Toda popolnoma še kar ni mogel Jurče verjeti govoricam; hotel se je sam prepričati.

«Teta,» tako je začel govoriti Jurče neko nedeljo v postu, ko so sedeli za mizo on, Magdalena in gospodinja, »nekaj Vas bom vprašal, pa prosim, da mi tako odgovorite, kakor v srcu mislite! Dan na dan slišim od ljudi, da se boste kar po praznikih omožili. Rajnki boter, Bog jim daj nebeški raj, so mi obljubili, kar tudi Vi veste: Če bom priden, smem upati na kmetijo. Zdaj se bo pa kmalu začel znova prekleti lov na fante. Tudi mene že zadene strah. Zatorej bi pa le rad vedel, pri čem sem?»

V zelo neljubo zadrego je spravil Jurče s tem vprašanjem gospodinja; pa tudi Magdalena je postala nemirna in srce ji je začelo burno tolči — vedela je,

je bilo razmeroma dobro posečeno in je na-
pravilo na poslušalce najboljši vtis. Gospod
predavatelj nam je v poljudnih besedah po-
jasnil pojem socializma ter bistveno razliko
med socializmom in komunizmom. Njegov go-
vor je izvenel v popolnoma pravilni ugotov-
itvi, da se današnji družabni red ne da za
človeka koristno predrugačiti z uničenjem vseh
dobrin, ampak samo z moralno preroditvijo
človeka samega. Burno ploskanje ob koncu
predavanja je pokazalo, da je g. predavatelj
znal najti pravo obliko v izražanju, da ga je
moglo razumeti tudi poslušalstvo, ki sicer še ni
imelo prilike, pečati se z znanstvenimi teori-
jami. Predavanje sta hotela motiti dva komu-
nistična agitatorja, ki menda na ljubljanski
univerzi študirata za boljševiška komisarja,
pa sta bila poučena, da kulturno predavanje ni
političen ašod. Odnese sta zaenkrat zdrave
pete. — Tukajšnja kmetijska podružnica je iz-
volila demokrata g. Ivana Marinka za delegata
na občni zbor Kmetijske družbe.

UNEC PRI RAKEKU. Pod tem naslovom
smo priobčili v našem listu z dne 4. in 17. ju-
lija t. l., to je v številkah 27. in 28., dopisa, v
katerih se napada oseba g. Ivana Puntarja,
po domače Štancarja, posestnika na Uncu.
Naknadno pa smo se uverili, da očitki, ki sta
jih ta dopisa vsebovala, nikakor niso upra-
vičeni. Popravljamo s tem krivico, ki smo jo
s priobčitvijo navedenih dopisov storili g. Ivanu
Puntarju.

IHAN. Minula nedelja 26. t. m. je nudila
Ihancem nekaj izrednega. Zveza kulturnih
društev nam je poslala živinozdravnika gosp.
dr. Lovra Tepino, ki nam je predaval o za-
naše živinorejce tako važni snovi, o prvi po-
moči pri nezgodah pri živini. Predavanje, ki
je trajalo nad eno uro in kateremu so poslu-
šalci z vso pozornostjo sledili, je bilo prav
temeljito in za naše razmere prav poučno.
Da je bila izbrana snov za naše poslušalce
prava, se je pokazalo ob sklepu predavanja,
kajti gospod predavatelj je žel za svoj trud
občno priznanje in zahvalo. Želeti je le, da bi
se pri nas taka koristna predavanja prav po-

gosto vršila. Upajmo, da se to zgodi. Udeležba
je bila tukajšnjim razmeram povoljna. Žal le,
da smo pogrešali precej takih, katerim bi to
predavanje tudi dobro služilo. Može, le več
svoje lastne volje in močatosti, pa bo vse lepše!
I h a n e c.

SREDNJA VAS V BOHINJU. Ker se bližajo
prazniki, hočem tudi jaz nekaj napisati, da
bodo lahko čitatelji «Domovine» izvedeli no-
vosti tudi iz našega kraja. Dne 12. t. m. smo
imeli gasilsko veselico z vinsko trgatvijo in
tombolo, ki se nam je še precej dobro obnesla,
akoravno sta gg. župnik in kaplan nastopila
proti nam in prepovedala članicam in članom
Marijine družbe obisk veselice. Pa kljub temu
so dekleta počasi prihajala, tako da je bila
udeležba vsestransko lepa. Dekleta se niso
prav nič bala obetane izključitve iz Marijine
družbe. Ni lepo za gospoda župnika in kaplana,
da nastopata proti človekoljubnemu gasilnemu
društvu, saj končno tudi sama zbirata denar.
Ravno tisti dan sta oznanila kaplan in župnik,
da je opeka za cerkev izdelana in stane 72.000.
Ali tega pa nista povedala, koliko ima cerkev
denarja. Farani bi radi vedeli, kam gredo vsi
cerkveni dohodki, kam gre denar za cerkvene
ssdeže, kam darovanje za sv. Antona, kam
prodajanje starega pokopališča, kam denar,
ki ga vsako nedeljo pobira cerkovnik med
mašo in s tem moti vernike v njihovi pobož-
nosti. — F. A.

ŠKOCIJAN PRI MOKRONOGU. Tudi pri
nas radi beremo priljubljeno «Domovino», ki
je gotovo najboljši slovenski tednik. V naši
župniji imamo mnogo klerikalcev, ki častijo
«tigre» in prerokujejo, «da bo vse hudič vzel»
— menda najprej nje in «tigre». Naj si ti kleri-
kalni možje le malo zberejo pameti in po-
mislijo, kakšna polomija je tigrovska vlada.
Kaj so pa naši «tigri» napravili od vsega, kar
so vedno na polna usta obljubljali? — Pri nas
zelo pogrešamo Sokola, ker je dokaj fantov,
ki bi se mu navdušeno posvetili. Treba je le
moža, ki bi vodil dela za ustanovitev. Pogled
v sosednjo občino Št. Jernej nam zadostuje, da
se prepričamo, kakšne uspehe ima Sokol. Se-

daj so ustanovili še knjižnico. Ko se nabere
kaj novic, pa se zopet oglašim. — D e m o -
k r a t.

TRNOVO NAD LAŠKIM. Dovolite tudi nam
Trnovčanom, g. urednik, kotiček v Vašem ce-
njenem listu. Ne mislite pa, ker se nikoli ne
oglasimo v «Domovini», da se najvda neje klan-
jamo klerikalizmu. Naša vas je in ostane
nepremagljiva napredna trdnjava, katere ne
zruši noben, četudi najbolj terorističen kleri-
kalni naskok. Vsi se zavedamo, da je kleri-
kalizem prinesel našemu slovenskemu narodu
največje težave. Tudi z veliko ogorčenostjo
gledamo nedelavnost klerikalnih ministrov,
katerim je ljudstvo deveta briga. Ravno tako
se po sosednjih krajih z veliko naglico svita.
Pri nas je precej razširjeno tudi napredno
časopisje.

HUDA JAMA PRI LAŠKEM. Podpisani se
tem potom javno zahvalim vsem tovarišem
rudarjem, ki so se me spomnili ob času moje
dolge bolezni in mi darovali lep znesek 270
dinarjev. Posebej se zahvalim gg. Antonu Ben-
cetu in Ferdu Dorniku, ki sta omenjeno vsoto
zbrala ter mi jo pošteno izročila. — Z bratskim
pozdravom Ivo Podkoritnik.

SV. ŠTEFAN PRI ŠMARJU. Dne 26. oktobra
je bil ustanovni občni zbor tukajšnje javne
ljudske knjižnice. Ustanovitelja gospoda Pavel
Flerè, takratni nadučitelj, in Tone Malgaj, vini-
čar, sta že leta 1911. ustanovila to prepotrebno
društvo za našo občino in sestavila pravila,
ki jih pa tedanji cesarski namestnik grof Clary
ni potrdil s pripombo, da je društvo političnega
značaja. Potem smo zopet začetkom 1914. leta
vložili pravila v potrdilo in se je pri namest-
niji v Gradcu toliko časa zavračevalo, da je
nastala vojna in je vsa stvar zaspala. Ves čas
pa do sedaj so se privatno izposojevale kmet-
skemu ljudstvu knjige, ki jih je imela privatna
knjižnica na razpolago. Največ so pripomogli
k ustanovitvi knjižnice: bivši nadučitelj Flerè,
Malgaj, Zaberl in Strašek. Tudi zunanji do-
brotniki so priskočili na pomoč, in sicer gospod
Spindler V. in Zveza kulturnih društev v
Ljubljani, Šmarska hranilnica pa s 50 dinarji.

da je sedaj gospodinja mejnik, ki bo raz-
ločil njeno in Jurčetoovo bodočnost.

Ker gospodinja kar ni mogla hitro in
točno odgovoriti, ji pomaga iz zadrege
sam Jurče:

«E, teta, kaj bi slepomišili! Ako se
boste omožili, Vam jaz ne morem bra-
niti. Tisto pa povem: vojaške suknje ne
bom nosil. A da bi bilo to celo zaradi
Vas, je preneumno!»

«Ovbe no, Jurče, ljudje govore to in
ono, ali pravega še do sedaj ni nobeden
povedal. Pa zvedi Ti! Priletna še nisem,
težko bi mi bilo stopiti v preužitek. T ga
nečem, ker lahko še sama gospodinjim in
gospodarim.»

Jurčetu se obraz navleče v čudne po-
teze — zdaj je doznal, kako je z njim...
Hitro vstane, odhajajoč odgovori še med
vrati:

«Pa dobro! Bodite srečni, jaz sem
zadnjo noč spal pri Vas in zadnjikrat
ljužinal pri Šimnovcu — večerjal pa že
ne bom več v tej hiši!»

Trdo je zaprl vrata za seboj in odšel
venkaj na znano Trdino, kjer je toliko-
krat sanjaril, da bo enkrat zemlja nje-
gova in da ga bodo klicali za mladega
Šimnovca...

Sedel je tam na posekano staro hru-
ško in začel razmišljati svojo temno, ne-
gotovo prihodnost...

Iz mučne zamišljenosti in jeze ga pre-
drami nežna, ljubka Magdalenca.

«Sedi tu k meni, Magdalenca. Zdaj
vidiš, kako je...»

«Nič ne maraj zato, moj Jurče! Za
slabim pride vedno dobro! Če me ljubiš,
kakor jaz Tebe — ves svet nama nič ne
zmore!»

«Motiš se, Magdalenca. Že ena sama
ženska nama je dosti prekrizala. Ali veš,
kaj me zdaj čaka? Ne vesela poroka s
Teboj, ampak puška soldaška. Pa to ti
povem, ljubo moje dekle: če se vsi vra-
govi postavijo na glavo, vojaški puški
uidem!»

«Kam pa hočeš za božjo voljo,
Jurče?»

«Za enkrat še sam nič gotovega ne
vem. Kamor pa pridem, Ti hitro sporo-
čim!»

Dekle pri teh besedah zajoka in šele
čez čas spregovori med solzami:

«Vidiš, Jurče, usoda naju začena
tepsti. Hudo mi je, spominjati se vseh
srečnih trenutkov, ki sva jih preživela
skupaj — pa kaj hočeva: tako se godi
vsem ubogim...»

Z nočjo vred je Jurče pospravil svojo
obleko in kar je še štel za svoje imetje,
da se odpravi iz hiše, pri kateri je bil
skoraj deset let. Gospodinja ga pokliče
v izbo in mu izroči ves denar, ki ga je
imel shranjenega pri njej, poleg pa mu
še sama priloži kupček križanih to-
larčkov.

«Večerjo le še počakaj, Jurče, no!»

«Je ne bom čakal, teta! Bog Vam pla-
čaj, kar ste imeli sitnosti z menoj in
srečni bodite v novem zakonu! Z Bo-
gom!»

Pri koritu ob cesti, kjer so napajali
živino, ga je čakala potrta Magdalenca.
Kratka je bila njuna poslopitev. Magda-
lenca se mu je naslonila ob prsi in go-
vorila:

«Jurče, ali me boš pozabil, ali je to
najin zadnji večer za vedno?»

Ves ta mučno-bolesten prizor je opa-
zovala tudi gospodinja. Nehote ji je po-
stalo tesno pri srcu. Pa zatrla je s silo
ta čut usmiljenja v srcu in se domislila:
Vsak je sam sebi najbližji...

Molče in mrk je odšel Jurče iz Za-
brezja. Po tem dogodku so vsi vaščani
vedeli, da bo svatba v Šimnovčevi hiši.

O Jurčetu so pa rekli: Izginil je kakor
kafra, kakor sneg spomladi...

Iskrena hvala tudi naši dobrotnici Planinšek, ki nam brezplačno prepusti prostor za društveno omaro in društvene prireditve. Še enkrat, hvala vsem dobrotnikom! — Pri ustanovitvenem obnem zboru je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Tone Malgaj, namestnik in tajnik Janko Koprive, blagajnik in knjižničar Martin Strašek, namestnica Julka Taljan; odborniki: Fran Seničar, Planinšek in Fric Johan; namestnik Alojz Zeleznik. Preglednika računov: Fran Planinšek in Taljan. Novi odbor je porok, da bo naše mlado društvo najlepše napredovalo.

SV. KRIŽ PRI MARIBORU. Pri nas se je vršilo v nedeljo dne 12. t. m. predavanje, katero je priredila Zveza kulturnih društev. Predaval je prav lepo in poučno g. učitelj Skala iz Maribora o zgodovini kmečkih bojev za staro pravdo. V svojem lepem govoru nam je dal tudi mnogo dragocenih nasvetov glede tega, kako se moramo ravnati v sedanosti, ako hočemo napredovati. Naš nekdanji učitelj gospod Robnik nas je vzpodbujal k izobraževanju in samostojnosti mišljenja, istotako tudi urednik g. Spindler iz Maribora, ki je obenem predlagal, naj bi se za našo obmejno občino ustanovila javna ljudska knjižnica. Ta predlog smo z veseljem sprejeli in izvolili odbor, ki naj vzame stvar v roke in jo izvede. Ves sestanek se je izvršil mirno in stvarno brez kakršnega napada na katerokoli stran. Zato nas je tembolj osupnilo, ko smo v «Slov. Gospodarju» čitali neokusen napad na nas zborovalce in na predavatelje, ki so bili naši gostje. Ali je ta grdi napad zagrešil zopet naš župnik g. Gaberc, ki je ta dan po dolgem času zopet enkrat pokukal v gostilno Verdonik, kamor pride samo iz radovednosti. Če nas domačine napada, nas to toliko ne boli, ker g. Gaberca poznamo. Žalostno pa je, da se napadajo tako po gorjansko tudi naši gostje iz Maribora, ki niso ničesar slabega storili, temveč se šli pozdravit našega župnika in so si dali od njega še razkazati cerkev in razne umetnine v njej. Sicer pa osvetljuje v še žalostnejši luči značaj župnika g. Gaberca pismo, katero je pisal po-

šteni krščanski ženi gospe Jožeti Verdonikovi, ki je vsaj tako vredna nebeškega kraljestva kakor župnik Gaberc. Pismo se glasi: «Ker podpisani župni urad dvomi, da boste izpolnjevali dolžnosti botrov, kakor jih predpisuje katekizem, oziroma sv. cerkev, Vam nujno svetujemo, da določite za Antonijo Cipfinger kako drugo osebo, ki bi prevzela to službo.» — Gospa Jožeta Verdonik ima mirno vest in menda celo boljše ve, kaj so dolžnosti botrov, kakor pa sam župnik g. Gaberc. Naj bo prepričan, da si s takim postopanjem ne bo zaslužil niti naše ljubezni, niti nebeškega kraljestva.

SV. TROJICA V HALOZAH. Poslušajte, dragi bralci «Domovine», kako so hodili naš kaplan g. Mlakar z Marijino družbo v Leskovec. Tam je ob začetku shoda imela prednica hud govor proti alkoholu in plesu. Govor so gotovo naštudirali g. kaplan Mlakar. Nato je leskovska Marijina družba priredila predstavo; ko je bila ta končana, so bile tudi že pozabljene lepe besede proti plesu in alkoholu, kajti g. kaplan, prednica in ostali so se podali nemudoma okrepčati se v gostilno. Kdaj in kako so se razhajali, pa ne smemo povedati... Morda prihodnjič kaj več. — Fant od trojiške fare.

Gospodarstvo

TRŽNI PREGLED.

ZITO. Cene prilično neizpremenjene. V Bački se prodaja: pšenica po 360 do 370 Din, turščica po 270 Din (nova je cenejša), oves po 250 Din, moka «0» po 550 Din, otrobi po 155 Din za 100 kg.

PIZOL (beli) se prodaja v Bački po 450 Din za 100 kg.

ŽIVINA. Cene oslabele. Na mariborskem sejmu se je trgoval kilogram žive teže: voli, debeli 12-25 do 13-50 Din, poldebili 11-50 do 12-50 Din, plemenski 10-25 do 11-25 Din, biki za klanje 8-75 do 12-75 Din, krave, klavne, debele, 11-25 do 12-50 Din, plemenske 10 do 11 Din, za klobase 6-50 do 8 Din, molzne in

breje 8 do 11-25 Din, mlada živina 11-25 do 13-50 Din.

— **Vrednost denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo dne 29. t. m. v devizah: 100 avstrijskih kron za okrog 9¼ pare, 100 madžarskih kron za okrog 9½ pare, 100 italijanskih lir za 297 Din 60 par do 300 Din 60 par, 1 dolar za 68 Din 37 par do 69 Din 37 par.

Kmetijski pouk

V SAMOPOMOČI LEŽI REŠITEV.

Naša živinoreja je danes glede bikoreje tako na slabem, kakor pred 40 leti. Takrat smo ravno tako tožili po eni strani zaradi slabih bikov, po drugi strani pa zaradi pomanjkanja bikov. Pred 40 leti smo dobili živinorejski zakon, ki nam ni prinesel drugega uspeha kakor tega, da se vrši vsako leto komisijsko ogledovanje in licenciranje bikov. To je vse! Ako bi te komisije nekoliko strožje postopale, bi se po deželi razširjene pasme saj tako ne mešale, kakor se žal še zmeraj godi. — Tudi državne podpore nam niso dosti zalegle. Danes se slišijo ponovne zahteve, da je treba bike od zunaj dobiti, ker je domačih premalo in ker so tudi preveč degenerirani. Volov imamo dosti in lepih živali, bikov pa manjka in še ti so slabi.

In tako bo šlo tudi naprej, če se bomo za rejo potrebnih bikov tako malo brigali in če bomo za njo tako malo storili kakor smo doslej. Vse državne podpore nam ne bodo zalegle in tudi najboljši zakoni bodo ostali brez uspeha, če se ne bomo sami poprijeli skupnega dela za izboljšanje naše živinoreje. Dokler ne bomo začeli iz lastnega nagiba in skupno skrbeti za potrebne in dobre plemenjake, toliko časa so zas onj vsi živinorejski zakoni in naj bodo še tako dobri. Toliko časa nam pa tudi skromna državna podpora, ki jo smemo pričakovati, ne bo delala čudežev. Doba bogatejših podpor je minula in

VII.

«Mati moja, ali je res neki dohtar moj oče? ...»

Rjavčeva Meta, Jurčetova mati, je že spala in precej časa je moral trkati sin, da se mu je oglasila. Zelo se je čudila mati, kako da tako pozno prihaja k nji na obisk — pa s celim zvežnjem!

Mati je užgala leščerbo, sedla k mali mizici, sin pa nji nasproti.

«Za božjo voljo, Jurče, pa menda nisi zapustil Šimnovčeve hiše?»

«Da, mati! Tudi Vas moram zapustiti, da me vtaknejo v prekleto vojaščino,» odgovori sin trpko. Nato pa v kratkih besedah, brez dolgih uvodov, izpove materi vse.

Meta si s predpasnikom briše solze in jokaje govori:

«O Bog, smiliš se mi, ubogi sin... veš, da me tvoja nesreča huje tare ko tebe ...»

Sin nekoliko pomolči, nato pa zastavi materi vprašanje, ki se ga ni nadejala:

«Mati moja, ali je res neki dohtar moj oče? ...»

«Kdo ti je dejal, sin?»

«Zvedel sem to nocoj od Podlipčevega Jozlija.»

«Ne bom ti tajila! Vse izveš, saj enkrat moraš vedeti!»

Tako je Jurče slišal pripoved materino, ki mu jo je s solzami v očeh pripovedovala: o znanju z Andrejem Stoklasem, o kaplanu Matijčetu in Podlipčevem Jozlju. Kajti ti trije so skupaj študirali, kaplan in Stoklas sta srečno dovršila vsak svoje učenje, nesrečnemu Jozlju pa se je um omračil...

«Ali veste sedaj, mati, kje bi ta moj oče, ki nič ne skrbi za Vas in zame?» vpraša z nevoljo sin svojo mater.

«Kar ti sedaj povem, Jurče, je tako resnica, kakor bi govorila pred samim Bogom! Kje je sedaj tvoj oče, ve samo kaplan Matijče in nihče drugi, tudi jaz ne. Mogoče pa ti kaplan pove, vendar ne smeš govoriti, da tvoj oče nič ne skrbi za naju. Le pomisli, koliko denarja sva že prejela od kaplana!»

«A, tako, torej je bil tisti denar od mojega nepoznanega očeta — ki se sramuje mene in Vas! Sram bodi takega človeka! Hej, zlodja, sedaj sem se pa nekaj domislil: takoj prvo leto, ko sem bil pri Šimnovcu, je s kaplanom prišel neki škric; še denarja mi je dal. Kaj pa, če je bil on moj oče?! ...»

«Da, pravi je bil! Toda pri meni se ni nič oglašil, vendar sem dognala, da se je

s kaplanom mudil pri Šimnovcu. Vedi, jaz se ne potegujem za tvojega očeta, saj ti pravim, pojdi do kaplana, on ti mogoče kaj več pove. Samo tega ne govori, da je hudoben! ...»

Preden sta se podala k počitku, mu je mati hotela izročiti še nekaj denarja. Pa Jurče ga odrine od sebe ter ji govori:

«Ne maram, mati, za prvo silo že imam. Vi boste še bolj potrebovali od mene.»

«Kam si se pa sedaj namenil?»

«Še sam ne vem. Kamor mi bo bolje kazalo, tja jo mahnem. Svet je velik!»

Mati bi rada še kaj več govorila s sinom, ko sta se v zadnjih letih tako malokdaj pomenila. Toda Jurče je legel k peči in kmalu zaspal...

Meta pa je sedela na postelji in še dolgo časa molila, prebirajoč debele molkove jagode. Zadremala je šele proti jutru. Zbudil pa jo je kmalu ropot, kajti sin je spravljal svoj zveženj za odhod... Ob petelinovem petju je Jurče odhajal.

Dolgo, dolgo je še gledala mati za njim, brišoč si solzne oči... Bila je močno žalostna, s težko mislijo v srcu: Sin odhaja v širni svet, mati ne ve kam, a sin sam tudi ne...

(Dalje prih.)

danes smo bolj kakor kdaj poprej navezani na lastno moč in pomoč.

Pri nas manjka skupnega in podrobnega dela za izboljšanje živinoreje, tedaj vsega tega, kar delajo danes po naprednejših deželah živinorejske zadruge. In ker teh ne spravimo skupaj, dajmo organizirati vsaj živinorejske odbore, oziroma odseke. Eno ali drugo! Živinorejske zadruge so seveda še večje vrednosti kakor živinorejski odseki, toda le v tem primeru, ako so podani vsi potrebni pogoji za nje. Samo na papirju ne veljajo in zato so šle seveda marsikje pri nas tudi že po zlu. Treba delovnih moči, dobrega vodstva in zvestih zadrugarjev!

Skrajno žalostno bi bilo, ako bi propadanje naše bikoreje in z njo tesno združene živinoreje gledali le od strani. kakor smo bili do sedaj vajeni. Žalostno je tako izpričevalo za vse živinorejce dotičnega kraja.

Zato pa na skupno delo! Kakor mora graščak za svoje številne krave skrbeti za dobrega plemenjaka, tako morajo številni maloposestniki skupaj stopiti in skrbeti, da dobe plemenjaka, ki jim bo po volji in ki bo res dober in sposoben za zboljšanje zaroda. Do tega mora priti, najsi bo zadrudnim ali drugim potom, sicer ne pridemo do nobenih uspehov in bomo čez 40 let tam, kjer smo danes glede bikoreje.

KAKO SKRIBIMO PRI NAS ZA BIKOREJO?

Ni dolgo tega, kar se je pripetil ta-le primer, ki jasno osvetljuje, kako malo se brigamo za izpodrejo potrebnih plemenjakov. V nekem kraju na Dolenjskem je imel posestnik krasnega junčka naprodaj, ki se je imel v kratkem odstaviti. Živalica je bila enobarvne montevonske pasme, ki se rabi že več let in z uspehom za poplemenitev domače živine na Dolenjskem, zlasti tudi v smeri mlečnosti. Bil je tudi od prav dobre in lepo raščene molznice. Ker ga posestnik sam ni mogel dalje rediti, ga je ponujal blizu in daleč od doma v nakup za pleme, ker se mu je zdela žival vendarle preveč vredna za mesarja. Trpelo je to precej časa. Toda zaman! Nihče od blizu in daleč ni hotel prevzeti junčka. In tako je morala krasna žival pod nož. Namesto za pleme je šla za meso, za teletino, in to v kraju, kjer je znano pomanjkanje na bikih in kjer je vsa živinoreja silno potrebna izboljšanja v vsakem pogledu.

Živinorejci, take so razmere pri nas, pa ne samo v tem kraju, ampak skoraj povsod. Po zavednih krajih bi se vneti živinorejci trgali za tako žival, pri nas pa odhajajo take in enake živali v mesnico, ker nam manjka vsakega pravega zmisla za pospeševanje domače živinoreje. V takih razmerah ni nič čudnega, če ne pridemo nikamor naprej in če je reja bikov tako pomanjkljiva in slaba.

Navajam ta primer, da vidimo, kako velike napake se delajo v naši živinoreji. Krasna žival mora pod nož, dočim se njegov sosed ubija z rejo pokveke, pri kateri se že od vsega početka vidi, da ne bo za nobeno pravo rabo.

Kdaj se bodo te razmere obrnile na boljše? Kdo naj popravlja take napake, če jih ne bomo živinorejci sami? Kdo naj skrbi v občini za to, da se privežejo lepi junčki od dobrih krav za pleme? Ali naj prevzame mesar glavno besedo v takih zadevah? Človek bi skoraj sodil tako, če sliši, da se najlepši junčki režejo ali pa dajejo mesarjem, dočim

se premnogi živinorejci ukvarjajo z malo obetajočim zarodom. Ali bi se ne dala tudi pri nas izvajati zamena telet, nekako odbiranje ali selekcioniranje zaroda v plemenske svrhe, kakor delamo to tudi pri semenu rastlin? In kdo naj to opravlja, kdo naj skrbi za tako ohranitev dobrih živali in za njih zamenjo? V vseh takih vprašanjih se vidi, kako važno in potrebno je delo, ki ga opravljajo drugod živinorejske organizacije, in kako nujno potrebno bi bilo tudi za nas. Tako delo, kakor je zamena telet, je treba sporazumno in skupno vršiti. To je zadeva vseh poklicanih živinorejcev in zato je skrajni čas, da se lotimo živinorejskih zadrug ali pa snovanja živinorejskih odsekov in odborov, ki bi jih moralj vpeljavati povsod brez izjeme. Zadosti je brezglavega dela v živinoreji in skrajni čas, da se lotimo pospeševanja z združenimi močmi. Tako kakor do sedaj pa ne smemo delati!

GNOJENJE PAŠNIKOV.

Pašniška ruša je nekoliko drugače sestavljena kakor travniška. Med pašnikom in travnikom ni tedaj le ta razlika, da travnik kosimo, na pašniku pa pasemo, ampak razlika se kaže tudi v sestavi ruše. Razne trave, ki so zelo važne in dobre na travnikih, manjkajo na pašniku in nasprotno. In to velja tudi glede detelj in drugih zelišč. Razne travniške trave, kakor n. pr. francoska pahorka, zlati oves itd., ne preneso ponovnega popašenja po živini, niti hoje po živini, in zato nam v kratkem izginejo, če bi začeli tako obraščen travnik izkoriščati za pašo. Tudi glede detelj je znano, da se na pašniku počutijo dobro, n. pr. bela detelja in nekaj vrst drobnih in rumeno cvetočih prtičnih detelji. Predvsem važne so pa razne trave na pašniku.

Gnojenje pašnikov je v glavnem tako kakor na travnikih, saj potrebujejo pašniške rastline isto hrano kakor travniške rastline. Važno pa je, da skrbimo tukaj posebno za dobro uspevanje različnih trav. Praviloma bi morali svoje pašnike gnojiti z gnojem, ki odpade na pašni sami, tako kakor delajo po naprednih deželah. Na ta način bi si prihranili stroške za umetna gnojila, ki so se začela v zadnjem času tudi na pašnikih trositi. Gnojica in hlevski gnoj sta najboljši gnojili za pašnike, ravno tako izvrsten je tudi kompost.

Če imamo pa rabiti tudi umetna gnojila, je paziti, da s takim gnojenjem ne pospešujemo preveč bele detelje, da se nam ta detelja ne razširi po vsem pašniku in da nam pri živini ne dela kvare, kakor se je to v nekaterih primerih že zgodilo. Pašniška ruša bodi predvsem iz trav, ne pa iz same bele detelje, kakor sem to letos opazoval v nekem kraju, kjer je zaradi napenjanja, nastalega po beli detelji, poginilo par glav živine. Če rabi- mo umetna gnojila za pašnike, je jemati predvsem gnojila, ki pospešujejo v prvi vrsti rast trave. Trositi kaže tedaj predvsem dušična gnojila, zlasti apneni dušik. Šele v drugi vrsti pridejo v poštev kalijeva in fosfatna gnojila, če bi bila ruša sploh revna na deteljnih rastlinah. Naj se tedaj pašniška ruša pregleda in presodi, katera gnojila bi bila potrebna in najbolj primerna, da se ruša izboljša. Pretvarjati pašniške ruše s pomočjo umetnih gnojil v deteljišča z belo deteljo, pa na noben način ne smemo, ker je taka paša naravnost nevarna za pasčo se živino, ki ob nezadostni previdnosti lahko podleže napenjanju. Opozarjam na to, ker nas tako izkušnje uče.

Beležke

+ Nič, nič, nič! To je trikrat nič in ravno toliko so klerikalni tigri storili za svoje volilce. Kje je avtonomija? To je prvič nič. Kje so naši fantje iz Macedonije? Drugič nič. In znižani davki? Tretjič nič. Torej trikrat nič. Zdaj pa ti, ljubi klerikalni volilec, oče in davkoplačevalec, premišluj, zakaj si lani šel volit klerikalne tigre? Prvič zato, da so klerikalni tigri dosegli svojo avtonomijo na ministrskih stolicah; drugič zato, da klerikalni tigri paradiirajo malo drugače kakor tvoj sin v Macedoniji, in tretjič zato, da klerikalni tigri iz povišanih davkov črpajo svoje ogromne ministrske in poslanske tisočake. Ko pridejo volitve, hajd, le zopet oddaj kroglico za klerikalne tigre!

+ Klerikalci in Radič. «Domoljub» je prejšnji teden začel silovito udrihati po Radiču in mu očita, da je brezverec, hinavec in slepar hrvatskega ljudstva. Istočasno pa zagovarja bratstvo klerikalnih tigrov z Radičem češ: za tisto je pa Radič končno le dober, da se s tigri vred žene proti Beogradu in Srbom. Menda ni treba še posebej razlagati, kako jezuitsko nesramna je taka morala. Klerikalni tigri so navdušeni, da je Radič njihov zaveznik v nesramni gonji proti državi in edinstvu naroda, nikakor jim pa ni všeč, da bi isti Radič prišel tudi v Slovenijo jest klerikalno zelje in tigrovske mandate. No, ta klerikalna dvoličnost bo tako izplačana, kakor zasluži.

+ Nove rožice je po Sloveniji začel saditi Albin Prepeluh, nedavni socijalni demokrat in sedanji Radičev republikanski poverjenik za slovensko pokrajino. Slovenski kmetje so doslej imeli z republikanstvom presneto kislasle izkušnje, kajti besedičiti o republikanstvu in na račun te malozveličavne maže loviti kaline za poslanske mandate, to je presneto enostavna politika, s katero se lahko zabavaš pri čašji vina tako dolgo, da te drugo jutro — glava boli. Kakor pa je videti, tudi sodrug Albin Prepeluh ne bo slovenskemu ljudstvu kahal republikanskih arcnij, ker njegovim rožicam, presajenim iz hrvaških mirotvornih tal, nekako ne prija slovensko podnebje.

+ Poglejmo v sveto pismo! Klerikalni «Domoljub» zmerja «Domovino», da je zavezница državnih tatov in roparjev državnih kas. Mj bi kajpak lahko vrnili «Domoljubu» milo za drago in povedali, da je «Domoljub» zagovornik nesramnih ljudskih sleparjev, ministrskih požeruhov, vsiljivih koritarjev in najbrezvestnejših izkoriščevalcev zapeljanega slovenskega davkoplačevalca. Toda ne! Mi ne bomo zmerjali kakor katoliški in duhovniški «Domoljub», temveč bomo ravno za to, ker pravi, da je «Domovina» brezverska, pogledali v Sveto pismo, ki pravi: «Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci, da čistite steklenico in skledo zunaj, znotraj ste pa polni ropu in nepravčnosti! Kače! Gadja zalega! Kako boste ubežali sodbi peklenskega ognja?» — Tako stoji resnično zapisano v evangeliju sv. Matevža v XXIII. poglavju od 25. do 33. vrste.

Pomota ali zloba.

Gervazij: «Ali smem govoriti z vašo mamico, gospodična Evlalija?»

Evlalija: «O, da, le kar, gospod Gervazij, uspeh ne bo izostal.»

Gervazij: «Ali je mogoče? O, jaz srečnik vseh srečnikov.»

Evlalija: «Verjemite mi, moja mamica vas bo vzela.»

ZABAVNIK

Na največjem otoku sveta

Lobanje kot denar. — Vdova zakriva 6 mesecev po smrti moža obraz.

Cudno in skrivnostno je življenje na številnih majhnih in večjih otokih Tihega (Velikega) oceana, zapadno in severno od Avstralije. Dočim so skoro vsi ti otoki prav

Redka naseljenost in bujno rastlinstvo omogočata zelo lahko prehrano Papuancev, ki se preživljajo v velikih meri s kokosovimi orehi. Na naši sliki vidimo domačine, ki

mašini, se nahaja severno in tik ob Avstraliji največji otok sveta, Nova Gvineja, ki obsega okrog 780.000 kvadratnih kilometrov. Glede števila prebivalstva pa se ve le to, da so tam ljudje redko naseljeni.

Novogvinejski prebivalci pripadajo melanesijskemu plemenu in se imenujejo Papuanci. Zelo so podobni afriškimi črncem, le da je njihova polt temnorjava. Od avstralskih zamorcev se zelo razlikujejo, čeprav se opaža, da so ponekod, zlasti ob obrežju, že pomešani z njimi. Papuanci so delovno ljudstvo, kolikor marljivosti pač zahtevajo njihove majhne življenske potrebe in prirodno bogastvo. Izredne jezikovne razlike med posameznimi, tu in tam samo nekoliko stotin glav obsegajočimi plemeni, zelo otežujejo promet Evropejcev z njimi. Razlike so včasih take, da se ta majhna plemena med sabo komaj sporazumevajo.

prevažajo ob morju svoje čolne, naložene s sladkimi kokosovimi orehi.

Papuanci so pogani in molijo svoje bogove kakor divjaki sploh hrupno in s skrivnostnimi obredi. V splošnem kažejo Papuanci precej razumevanja za lepe oblike in ornamentiko. Kakor avstralski zamorci se tudi Papuanci tetovirajo. Med njihovimi posebnimi navadami je n. pr. ta, da ne sme vdova šest mesecev po smrti moža pokazati svoj obraz, niti ne sme iti po nogah, temveč se plaziti po vseh štirih, kadar gre na obisk. voditi jo mora druga oseba. (Slika!)

Dasi se mora novogvinejsko prebivalstvo označevati kot precej marljivo in redoljubno, vendar vladajo med nekaterimi tamošnjimi plemeni še zelo okrutni običaji. Pobijanje ljudi med temi plemeni ne pomeni ničesar posebnega. Tudi ljudožrstvo še ni popolnoma iztrebljeno. V nekaterih krajih pobijajo ljudi, zlasti belokožce zato, da iz njihovih glav dobijo denar. Človeške lobanje veljajo toliko kot denar. Posebno so dragocene lobanje belokožcev. Tako se more za lobanjo domačina kupiti le ena žena, za lobanjo belokožca pa 6 do 8 žen.

Rastlinsko in živalsko življenje na Novi Gvineji je zelo bujno spričo vročega (tropskega) podnebja. Prav gostih pragozdov ni. Sem in tja se dobe listnati gozdovi, ki napravljajo vtis, kakor da se nahajajo kje v Srednji Evropi. Palm raste na Novi Gvineji cela vrsta, ki se med seboj zelo razlikujejo. Najvažnejše drevo za Papuance pa je kokos, ki daje, kakor rečeno, važen del prehrane.

Kar se tiče živalstva, je malo pokrajin na svetu, ki bi imele tako čudovite in krasne živalske forme. Posebno ptice imajo vsakovrstne oblike in najrazličnejše žive barve. Tu žive rajčice, mnogovrstne papige, kakađuji, živobarvni vodomci, neštivilna vrsta golobov in druge ptice. Sesalcev na Novi Gvineji ni mnogo. Zanimivi so tudi številni brošči, ki jih drugje na svetu ni dobiti in ki so ravno tako različnih barv kakor druge živali.

Sploh je Nova Gvineja dežela pestrosti, barv, različnosti stvorov. Tudi zemlja sama, ki je precej gorata, nudi mnogo spremembe.

Življenje Papuancev je radi redke naseljenosti in dokaj obilnih, brez obdelovanja rastočih sadov prav lahko.

Število Papuancev pa se stalno manjša, odkar so v bližnjih stikih z belimi ljudmi, od katerih prevzemajo polagoma bolj njihove slabe kakor dobre šege in navade. Te slabe strani, ki jih dobivajo od belih ljudi, uničujejo prirodno ljudstvo.

Vera oboževalcev pračloveka

V Angliji se je nedavno pojavila vera, katere geslo je: «Nazaj k prirodi!» Ljudje, ki se prištevajo k tej veri, se hočejo osvoboditi vsega, kar pomeni civilizacijo. Nočejo se voziti z vlakom niti s tramvajem, ne poslužujejo se ne telefona ne brzojava. Sploh mrzijo vse moderne naprave in se tudi oblačijo zelo enostavno. Ne pijejo nikakih alkoholnih pijač, a v jedi niso izbirčni. Ta družba si je nedavno omislila zelo čudno svečanost, katere povod in potek je nastopen:

Približno pred desetimi leti je profesor Dawson odkril lobanjo pračloveka v Piltownu. Ta izkopina je bila takrat najznamenitejše odkritje, o katerem se je mnogo pisalo in razpravljalo. Po mišljenju angleških učenjakov je lobanja najstarejši doslej znani ostanek človeka. Domneva se, da je ta lobanja stara več stotisoč let. Lobanjo so shranili v londonskem muzeju.

Desetletnico odkritja te lobanje je izrabila ta družba oboževalcev prirode in sovražnikov civilizacije na ta način, da je priredila na kraju odkritja posebno svečanost s proslavitvijo spomina pračloveka. Mnogo pristašev te vere je že pred svečanostjo prebivalo več tednov na onem kraju.

Ko je neki novinar, sotrudnik nekega angleškega lista, prispel k tem čudnim «menihom», so ga silno navdušeno sprejeli, smatrajoč ga za pristaša svoje prirodne vere. Novinar si je ogledal njihovo početje in videl na istem prostoru, kjer je

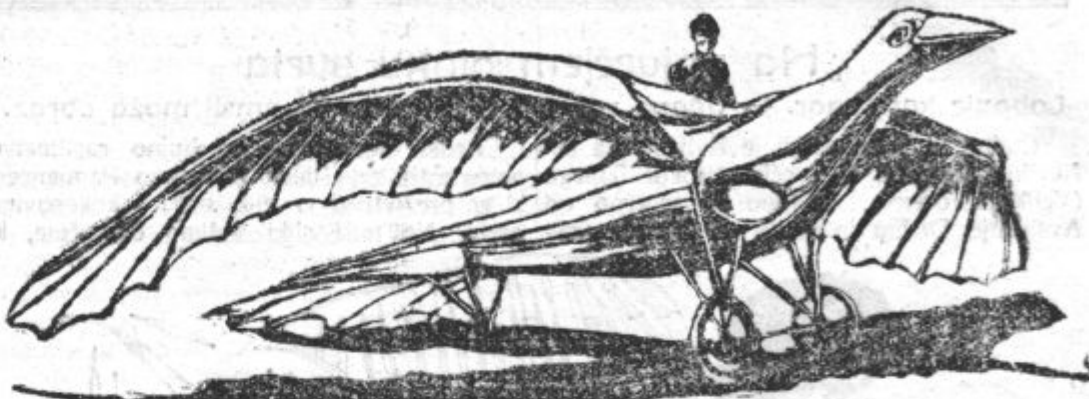
bila lobanja izkopana, iz lesa izrezan in umetniško izdelan kip okostja z lobanjo, točno posneto po originalu iz londonskega muzeja.

«Pračlovek,» je izjavil eden «menihov»

napram novinarju, «je simbol onega bitja, ki je od vseh bitij na svetu vreden največjega spoštovanja.»

Baš veliko pristašev pa ta vera menda nikdar ne bo imela.

Letalo v obliki ptice

Misel, sestaviti letalo v obliki ptice, ni nova. Napravili so že več poskusov, ki se pa ne obnesejo posebno. Naša slika predstavlja letalo, s katerim so lani blizu Berlina delali le-

talne poskuse. Po več poskusih je padlo letalo na tla in se zdrobilo. Letalec, ki ga je vodil, je bil sicer močno poškodovan, vendar ne smrtnonevarno.

O izumu kinematografa

Danes, ko je postal kinematograf po mestih najpopularnejša zabava, ki je prešla ljudem v meso in kri, bi nedvomno bilo neprijetno, ako bi jim bila nenadoma odvzeta. Obiskovalce kinematografov bo gotovo zanimalo, kako je prišlo do živih slik.

Učenjak Herschel, ki je umrl leta 1872., je nekoč sedel pri kosilu s svojim prijateljem. Bila sta že skoro gotova, ko je slednji prijel hruško ter jo držeč za pecelj vrtel med prsti. Molče je Herschel zrl na to početje in se zamislil. Nato je nenadoma menil: «Kaj mislite, ali je mogoče ob istem času na denarju videti prednjo in zadnjo stran?»

«Seveda je mogoče,» je odgovoril prijatelj, vzel iz žepa novce ter ga držal pred ogledalom, «tako vidite obenem obe strani.»

«Tako jaz ne mislim,» je odgovoril Herschel, ki je na vrteči se hruški zapazil neko

posebnost. Nato je vzel okrogli novce ter ga držeč med palcem in kazalcem z veliko brzino gibal naprej in nazaj, rekoč: «Sedaj se pa tako postavite, da bodo vaše oči v isti višini, kakor je miza, in videli boste ob istem času obe strani novca.»

Na ta način in ob tej priliki je Herschel odkril optični zakon, na katerem sloni današnji kinematograf.

Kmalu po ugotovitvi tega zakona je prišlo nekemu iznajdljivemu Fittonu na misel, da bi ustvaril «žive», dozdevno premikajoče se slike. Vsa ta stvar je bila tedaj še v povojih. Vzel je kos trdega papirja, na katerem je na eni strani narisal ptico, na drugi pa kletko in pri-trdil papir med dve svilnati niti. Nato je niti navil ter spustil, nakar se je papir sukal z neverjetno hitrostjo. Pri tem so pa oči gledalca dobile vtis, da je ptica v kletki. To novo

Človeški mešetar

Resnična zgodba.

Pred seboj na mizi sem imel papir in vso pisalno pripravo, v glavi pa sto in sto doživljanj. Kaj naj napišem na prazni papir? Veste, bralci, kdor piše, je prava podoba tistega človeka, ki žganje prodaja; če daje ljudem preslabega, ga zmerjajo, če pa premočnega, se pa začnejo pivci sami med sabo zmerjati in nazadnje še tepsti — pa so zopet sitnosti. Tako je torej s pisanjem — nikdar ne napravi prav. Zao res nisem naposled vedel, kaj bi začel pisati. Iz tega položaja me rešijo očka Drnulec. No, tega možička že poznate, bralci «Domovine». Saj sem o njem že pisal v «Zgodbah Jurija Šišmiša», kako je v pekel padel, kakor je namreč on mislil v pijanosti, dasi je padel le v peč, in kako ga je iz pekla rešila njegova jezična in huda — ne tako ne smem zabavljati na naše ljube ženice, da moja ne izve, če ne pridem kar na «ta veliki raport!» — zato rečem: njegova dobra ženica... Očka Drnulec so naložili v usta «frišen čik» in začeli:

«No, kaj pa spet misliš, pogruntati ali ti ne gre skupaj?»

«Pa res mi ne gre, očka, povejte mi vi kaj zanimivega!»

«Pa bom! Povedal ti bom ono, kako se je Okleščkov Mihola oženil in kako babnico mu je godec Breck naložil za vse njegovo življenje za pokoro. Zgodba je resnična, ves dan lahko prisegam na to, le poslušaj!»

Ko je Okleščkov Mihola pokopal svojo mater, je ostal sam na svetu kot božji volec v travi. Prišel je prav žalosten od pogreba domov. Sedel je za mizo, si podprl glavo in začel «iti sam vase», kakor se bere v svetem pismu novega zakona od Judeža Iškarijota, da je šel sam vase, ker je izdal Kristusa. — Starodavna hišna ura tam v kotu je kazala poldne, a v peči je bila še «egipčanska tema», v želodcu pa tudi prazno kakor pri zadolženem štacunarju blagajna. Slednjič, ko vidi, da mu nihče ne bo skuhal, gre sam pred peč. Polno škatlico žveplenk je že požgal, preden je imel ogenj v peči. Sedaj pa je prišla nad njega najhujša nadloga, kaj naj si skuha. Odločil se je za žgance. Da še ni Mihola nikdar jedel tako slabih žgancev, kakor takrat, je umljivo.

Okleščkov Mihola ni bil bogat fant; v lasti je imel le zidano hišo, majhen sadni vrt in okrog hiše vinsko trto. S pokojno materjo nista imela druge živali kakor par kokoši, mačka in sleherno jesen sta si kupila

prašička, da sta imela malo slanine in za «svete gode» malo mesa. Ker ni imel Mihola svojih njiv in travnikov, je hodil drugam v delo, da je preživel sebe in mater. Mati mu je med tem doma redila prašička, ga oprala in zašila. Kaj bo pa sedaj? Mihola mora hoditi na delo, a kdo mu bo čuval hišo, ga očedil in kdo mu bo zredil prašička? Ali naj si za «svete gode» tnafo koncem hiše skolje in skuha? Ženiti se bo moral. Da bi ga ne vzela nobena ženska, to mu še na mar ni bilo. Saj ženske se radi možijo. Ali Miholi se je zdelo najtežje, katero vprašati. Povedati moram namreč, da se on ni vdajal raznim moškim slabostim, tudi izkušnjave ga niso nadlegovale. Grehov v svojem fantovanju zoper tisto božjo zapoved ni imel nič, to bi lahko vsakdo brez skrbi prisegel.

Dober mesec po materini smrti je bilo. Mihola je ležal na koncu hiše pod košato jablano in z zadovoljstvom gledal na lepo zoreče sadove, ki so viseli nad njim. Ker je bila nedelja, je kadil namesto pipice «šuštarkubo» in gledal za dimom, kako se je vrtel pred njim in naposled izginil. Bil je tako zamisljen, da ni opazil znanega godca Brecka. Prav pošteno se ga je ustrašil, ko ga je ta krepko stresel za rameni.

iznajdbo so porabili za številne igrače, katerih je še danes vse polno.

Šele leta 1877. je rekomu prišlo na misel, da bi porabil fotografiranje za nabavo premikajočih se slik. Kako, to je bilo treba šele doznati. Tedaj še ni bilo prozornih filmov, kakor jih ima danes kinematograf, in celuloid tedaj še ni bil iznajden. Celotno fotografiranje še ni bilo zadostno razvito. Ako je tedaj fotograf hotel imeti sto slik od neke premikajoče se stvari, na primer dirjajočega konja, je moral nastaviti po vrsti sto fotografiranih aparatov.

Prvi, ki se je lotil tega dela, je bil neki Muybridge. Ta je dal visok zid belo pobarvati. Nato je v bližini d. l. postavil 30 fotografskih aparatov v mali razdalji drug od drugega. Med aparati in med njimi je moral biti konj, katerega je drug aparat za drugim fotografiral. Te posamezne slike so bile po izgotovitvi postavljene v istem redu, kakor so bile posnete. Dali so jih v poseben za to narejen inženjerski aparat, ki je s primerno hitrostjo pokanal precej jasno sliko dirjajočega konja. To novo odkritje pa je vzbudilo pri širši javnosti kakor tudi pri učenjakih veliko pozornost.

Trajalo je do leta 1890., preden je bil izumljen poseben aparat za fotografiranje kinematografskih slik, kakršne je še danes v rabi, seveda izboljšan. V tem aparatu je celuloidni film, ki neprestano fotografira pred seboj slike ter se sproti navija. Na tem filmu sledi drug od druge za drugim v presledkih ene šestnajstine sekunde. Tako se uprizarjajo cele igre in aparat fotografira stotisoče in stotisoče slik. Ta iznajdba se je neprestano izpopolnjevala in se še naprej izpopolnjuje.

Evropski vladarji v ameriški luči

Ameriški pisatelj Collins je pred kratkim izdal za Ameriko zelo zanimivo knjigo, v kateri popisuje svoje potovanje po Evropi in svoje posete na evropskih dvorih.

«Angleški kralj Jurij,» piše pisatelj, «je čuden pojav. Ko je bil mlad, je delal preglavice svojemu očetu, sedaj pa mu jih

dela njegov sin. V ostalem ni posebno lep in tudi ne čez mero nežen, toda je jako naobražen in se razume na vse. Kraljica je nekoliko drugačna. Je prav odločna dama, ki se ne dá voditi od napačnega usmiljenja. Ljudstvo pa jo ljubi radi njene resnosti in enostavnosti. Kraljica mati Aleksandra je zelo popularna; odlikuje se po svoji prijazni zunanosti, ki je precej neobičajna v angleški kraljevi obitelji. Ne glede na dejstvo, da je stara že 80 let, je najživahnejša dama na britanskem dvoru.»

Za tem prihaja Collins na rumunsko kraljico, ki ga je očitno silno navdušila. Rumunska kraljica je izredna ženska; od nje je odvisna vsa zunanja politika države. Poleg tega pa je tudi zelo praktična ženska. Zanima se posebno za šport in je spretna šoferka.

Španski kralj Alfonz posveča vse svoje zanimanje športu. Na vsak način hoče po-

stati popularen in se ne straši nikakih sredstev, da doseže zaželeno popularnost. Plesalec je strasten in nič manjše strasti ne razodeva kot prijatelj čaja.

Nizozemska kraljica Vilhelmina je doma zelo priljubljena ženska. Ker je poleg vsega zelo demokratična, jo spoštujejo preprosti sloji ravno tako kakor zgornjih deset tisoč. Skandinavski vladarji so prikupljivi in skromni ljudje. O italijanski kraljevski hiši pisatelj ne vé povedati ničesar posebnega, pač pa popisuje na koncu še svoje srečanje z veliko vojvodinjo Marijo Pavlovno, ki živi od svojih vezenin. Njen brat Dimitrij ji pomaga pri delu. Življenje teh dveh nekdanjih veličin na bivšem ruskem dvoru vzbuja sočutje, toda baš tukaj, kjer bi lahko povedal kaj zanimivega iz njune sedanosti, je pisatelj prenehal z opisovanjem.

Grivasti mravlinčar

ni praviljična žival, temveč biva v resnici po vlažnih in močvirnatih gozdovih južne Amerike včasih v velikih množinah. Žival doseže dolžino včasih do 120 cm, k čemer je treba prišteti še 150 cm dolgi rep. Visokost ob vra-

tu je 60 cm. Ima čudno stegnjeno ovalno glavo, ki se konča z majhnim kljunom. Život je poraščen deloma s kratko dlako različne dolžnosti, deloma pa s krepko grivo, ki je na vratu črne barve. Žival ima čudno hojo, ki jo

«No, dober dan, Mihola! Tebi je pa prijetno, kakor vidim. Ko bi ti imel še babnico, potlej bi šele imel raj. Z ženko bi takole skupaj kramljala...»

«Bog daj dober dan, Gašper! Pa nikar ne uganjaj vedno svojih burk.»

Godec sede poleg Mihole, potegne svojo harmoniko in zaigra poskočno.

«No, Mihola, ali te pete nič ne srbijo in se ti srce kar nič ne privzdigne? Ne drži se vendar kakor muren v luknji. Oženi se, ti pravim!»

«Govoriti je lahko, Gašper, govoriti. Ali misliš, da je ženitev tako, kakor bi tobak kupoval, m-he?»

«Saj pravim, da ti nimaš nič izkušenj, pa jih imaš. Kaj, da se težko dobi ženska? Jaz pravim, lahko se dobi, lahko! Laže kakor en krajcar na posodo. Pojdi drugo nedeljo z menoj, kam, ne vprašaj! Po se bomo ženili in možili. Ti boš dobil lušno dekle in 500 goldinarjev, ali slišiš, dekle in petsto! Sedaj pa srečno, Mihola, v nedeljo greva!»

Brcek je po godčevski navadi kar nana gloma odšel in ni hotel poslušati Miholo, ko je vpil za njim:

«Gašperček, počakaj me malo, če hočeš malo brinovčica.»

Pa godec je že izginil. Čula se je le še njegova harmonika.

Vas, v kateri je živel naš Mihola, se imenuje Hrastovje. Ljudje iz te vasi popolnoma zaslužijo to ime, kajti v svojih nazorih so še trdnejši kakor hrastov les. Kar si eden vbije v glavo, to mu ostane notri kakor bi z žebljem zabil. Ker so po večini gruntarji in imajo vsega v izobilju, kaj malo čislajo batarje. Dobro uro proč od Hrastovja pa je vas Podhribje. Koncem te vasi je majhna hišica pri Podrglaču. Tam je bilo doma pred vojno dekle Micono. Po njenem nezakonskem očetu ji je mati priporila sodnijskim potom 500 goldinarjev.

Ta Micono je podedovala po svoji materi Ošpeti tudi vsa njena svojstva: da je bila na moške taka kakor koza na sol! Čeprav je imela za isti čas lepe denarje, pa se ji ni posrečilo vloviti kakega moža. Osobito so se je fantje izogibali od takrat, ko je Leskarjev pastir razglasil po vasi, da je videl Podrglačevo Micono in tistega velikega tesarja s Kozjega hriba v hosti, kako sta se objemala.

Micono je godeu Brcku obljubila 25 goldinarjev, če ji preskrbi moža, takšnega ali takšnega. Bilo ji ni v vasi več obstanka, ko jo je še neki rudar za nos potegnil. Pisal ji

je z Nemškega, naj pride za njim, da jo poroči. Micono je res potovala tja, a ko je prišla gori, se ji je rudar skril. S kislim obrazom se je morala Micono vrniti v domačo vas.

Mihola in Brcek sta šla drugo nedeljo snubit. Seveda se je vse po sreči izteklo — da bi se ne! Mihola bi še dandanes imel vse črne lase, ne pa sivih pri svojih štiridesetih letih. Polakomnil se je tistih pet stotakov, za katere jih je že prvi dan po poroki dobil z burkljami po hrbtu. Najslabše pa je to, da sedaj čisto ni niti jesti dobil, kadar je bila njegova Micono slabe volje. Poprej si je bil skuhal vsaj slabe žgance.

Otrok nista imela nič, ker je Micono v jarmu svetega zakona postala pobožna ženska in kot takšna ni hotela imeti otroka, češ, da je greh. Micono je hotela postati svetnica. Kljub pobožnosti pa je mlada Okleščkovka huda opravljitka in klepetulja.

Očetu Drnulcu sem obljubil za to pripoved malo «žgane pijače» in za en dan čikarskega tobaka. Vem g. urednik, da se loste spomnili na očeta kakor tudi na mene, ker me bodo pobožninarske klepetulje hudo obirale radi te povesti.

Anton Stražar.

povzročajo dolgi pripognjeni kremplji. Z njimi razkopava mravljišča in išče raznega mrčesa. Mravlje in mrčes tvorijo njegovo edino hrano. Prestrašeni mrčes zleze na klejast jezik, ki ga iztegne mravljinčar kakor blisk, da pobere plen. Samica nosi mladiče na hrbtu in jih dolgo časa vadi loviti plen. Samico je težko opazovati, ker pride ven le ponoči v temi. Ona junaško brani svoje mladiče. Domačini in zamorci zelo preganjajo mravljinčarja, dasi ni njegovo črno neprijetno dišeče meso posebno vabljivo za naš okus. Drugače je mravljinčar krotka, mirna žival in postane besen samo v nevarnosti.

Letošnja eskadra naše vojne mornarice

Boka Kotorska, koncem septembra.

Končala se je letošnja eskadra naše vojne mornarice, ki je trajala od 15. VI. do 15. IX.

Vse naše brodoge je bilo razdeljeno v tri skupine: v šolsko, kadrovsko in torpedno grupo. Na minonoscih šolske grupe («Galeb», «Labud» in «Kobac») so bili ponajveč diaki podoficirske šole iz Šibenika; na minonoscih kadrovske grupe so bili mornarji, ki služijo v mornarici samo svoj rok («Jastreb», «Orao» in «Sokol»); a torpedna grupa so bile torpiljarke («T 5», «T 7» in «T 8»).

V začetku smo vozili s torpiljarkami sami. Iz Boka Kotorske, kjer smo bili prej stacionirani, smo odpluli 16. junija v Gruž, hoteli so nas spremljati trije hidroplani, a je kmalu eden padel v morje, kar je preprečilo pot ostalih dveh. V njem je bil eden naših najboljših aviatikov Hofer in dva mornarja; Hofer in en mornar sta našla grob v morju, dočim so drugega mornarja poškodovanega odpeljali v bolnico, kjer je kmalu okrevljal.

Še istega dne smo pluli proti Korčuli, drugi dan v Bijilo luko, Hvar in Split. Vedno smo vozili proti severu, med tem pristajali po raznih krajih ter prišli 2. julija v Sušak, naše najsevernejše obmorsko mesto. Vse to so znatna pristanišča z živahnim prometom. Na levem bregu reke Riječine leži Sušak, a na desnem se razprostira Reka, na katero smo gledali stiskaje pesti in čutili smo v sebi moč, da jo na mah osvojimo. Usidrani smo bili le par metrov od italijanske meje, kjer so Italijani zavidljivo gledali na naše brode, odkoder se je razlegala pesem:

«Trst, Gorica, Reka — sloboda vas čeka!»

Po treh dneh smo ponosno izpluli ter obrnili smer proti jugu. Zopet so se pričele vojne vaje, v odmorih pa smo pristajali v raznih obalnih mestih z lepimi morskimi kopališči, kjer je bilo mnogo izletnikov, ki so uživali krasoto divnega Jadrana. Tako smo po daljšem času prispeli v Boko Kotorsko, kjer smo se pripravljali za sprejem angleške mornarice, ki nas je posetila s številnimi brodogi. Po oficijelnem sprejemu pred vhomom v Boko Kotorsko smo goste povedli v našo vojno luko, kjer so se usidrali. Tu so ostali par dni; obiskali so tudi Dubrovnik, Split in Šibenik. Prijateljsko smo se z njimi zabavali, razkazovali smo jim razne znamenitosti ter se z njimi razgovarjali, kakor smo pač vedeli in znali. Naši manjši brodogi so jim bili na razpolago za razne izlete. Z gosti smo odigrali razne tekme; najvažnejše so bile: veslanje, nogomet in vaterpolo. Povsod so se pokazali kot dobri športniki in gentlemani. Izmed vseh rezultatov tekem naj omenim samo to, da smo v veslanju na daljavo 5 km

pustili svetovnoznano angleško mornarico za celih 500 m zadaj.

V angleški mornarici je kot kadet princ Pavel, brat naše kraljice Marije, katerega smo peljali s torpiljarko «T 8» iz Splita v Sušak. Vsesplošno je naredila naša mlada mornarica dober vtis na Angleže.

Končno smo imeli še skupne vaje z minonosci pod povelzstvom viceadmirala Price. Te vaje so bile zelo zanimive in poučne ter so pokazale, da je naša mornarica v tem kratkem času mnogo napredovala in da bo v bližnji bodočnosti zanesljiva straža na Jadranu.

Proti koncu eskadre se je vršila še regata naših brodog na daljavo od Korčule do Oruža, približno 70 km. Na dani signal admiralske ladje so se pričeli vsi brodogi vztrajno boriti za prvenstvo v hitrosti. Prva je prišla na cilj torpiljarka «T 8», ki se je pokazala kot najhitrejši brod naše mornarice; od večjih brodog je bil prvi minonosec «Kobac».

Zadnji dan eskadre smo imeli vaje v streljanju; za cilj so nam služile 3 stare, nerabne ladje, ki so jih naši vrli artiljeristi v kratkem času spravili izpod morske gladine. Po streljanju je bila defilacija brodog pred komandantom mornarice, ki se je na o odpeljal v Zemun, mi pa smo odpluli nazaj v Boko Kotorsko, kjer se pripravljamo za novo eskadro.

Soja

Važno hranilo Kitajcev.

V Ameriki se je zadnja leta vrlo udomačilo novo živilo, ki ima svojo pravo domovino na Kitajskem. To je nekake vrste kitajski bob, ki ga v Ameriki imenujejo «soy». Že od nekdaj tvori to sočivje znaten del kitajske in japonske prehrane.

Pregosto obljudena Kitajska se namreč že od nekdaj bori s težkočami, kako prehraniti svoje milijone; in ugodna posledica te večne borbe z vprašanjem preživljanja je bila ta, da so Kitajci tekom kakih 3000 let razvili tako smotreno gojitev živil, da vsaka tudi najneznatnejša hrana vsebuje kolikor mogoče veliko redilnih snovi.

Izkušnje in težave so dovedle Kitajce do tega, da so navzlic nepoznavanju modernih hranilnih znanosti začeli ugotavljati primerne količine redilnih snovi v poedinah hranilih ter potrebe za preživljanje poedinca in celote. Kitajci skoro nimajo več poželjenja po mesu in mleku. Sočivje jim je glavno, znajo ga pa gojiti in izbirati tako, da jim nadomešča vse drugo. Glavna težkoča te zelenjavne hrane je vsekakor v tem, da sočivje ne nudi dovolj beljakovine, ki je za telo najpotrebnejša. Fižol in grah imata med sočivjem še največ beljakovine, ali tudi ne toliko in v taki kakovosti, da bi mogla nadomestovati meso in kolikor je potrebuje ustroj človeških mišic. V tem oziru pa tvori navedeni «kitajski bob» ali soja ali «ameriški fižol», kakor ga tudi imenujejo, edino izjemo.

Soja ne vsebuje škroba, pač pa 30 do 45 odstotkov beljakovine in 18 do 24 odstotkov olja, torej je po svoji redilnosti skoraj sličen mesu. Značilno je tudi, da je beljakovina soje slična beljakovini mleka, zato se iz soje lahko dobavlja tudi nekako sočivno mleko, iz tega mleka pa sir in drugi izdelki. Uvidevno je torej, zakaj Japonci in Kitajci posvečajo soji toliko nege. Soja jim nadomešča kruh, meso in mleko. Vrhu tega

je zelišče soje izredno dobra krma za živali.

Italijanski zdravniki, ki so med vojno začeli uporabljati sojino mleko, izjavljajo, da so ga otroci imeli rajši nego kravje. V Ameriki se soja kuha kakor pri nas fižol ali pa v omaki. Okus sliči mesnatemu ekstraktu, a je tudi po vestni pripravi pravo nadomestilo mesa glede sestavin in redilnosti. Prvikrat so sojo prenesli v Ameriko leta 1804., toda šele tekom zadnjih deset let so jo začeli praktično gojiti in o vsestransko izrabljati kot ljudsko hrano in živalsko krmo. Iz nje izdelujejo olje, mleko in drugo.

Iz Amerike se soja širi drugam po svetu in je letos zašla tudi na slovenska tla. Poizkusno sajenje je pokazalo prav raznovrstne uspehe, vendar se pri nas izjavljajo, da bo treba gojiti zgodnejše vrste, ker pri nas podnebje za pozne vrste ni prikladno.

Kotiček za ugankarje

UGANKARJEM!

Ponovno opozarjamo naročnike, naj nam pošljejo rešitve zadnjih ugank ter se udeležijo tekme za darila, katerih je 43. Pri zrebanju za darila se bodo upoštevali le oni stari naročniki, ki imajo plačano naročnino do konca oktobra, in oni naročniki, ki se naroče sedaj na «Domovino» in jo plačajo do konca leta. Ker bodo zamudniki tako ali tako morali plačati zaostalo naročnino, naj store to sedaj, ker se obenem lahko z ugankami udeležijo tekme za darila. Darila, obstoječa iz knjig z lepimi romani, predstavljajo precejšnjo vrednost. Kdor zadene tudi najcene še darilo, je dobil z njim več kakor plačano celoletno naročnino na naš list. Torej, ugankarji, po konci, še je čas, da poskusite srečo!

Zamotano sorodstvo.

Kako s porokami lahko postane sorodstvo zamotano, nam kaže nastopen primer:

30letni Gašper se je oženil s 40letno vdovo, ki je imela 18letno hčerko.

Gašperjev oče, star 50 let je sina obiskal, se zagledal v njegovo novo hčerko in jo poročil.

Tako je postal Gašperjev oče tudi Gašperjev zet in Gašperjeva hči je postala obenem Gašperjeva mati, ker je bila žena Gašperjevega očeta.

Po enem letu je Gašperjeva žena rodila sina, ki je svak Gašperjevega očeta in obenem Gašperjev stric, ker je brat žene Gašperjevega očeta, a Gašperjev sin je tudi vnuk Gašperjevega očeta, ker je sin njegovega sina.

Istočasno je rodila tudi žena Gašperjevega očeta sina. Ta sin je sedaj Gašperjev brat in Gašperjev vnuk obenem, ker je sin Gašperjevega očeta in obenem sin Gašperjeve hčerke.

Gašperjeva žena je Gašperjeva stara mati, ker je mati žene Gašperjevega očeta. In zato je Gašper sin njene hčerke. In ker je Gašper obenem mož svoje žene, je obenem tudi stari oče samega sebe.

Ali ni tako?

Vabljivo.

Ona: «Možek, kupi mi nov klobuk. Zato se ti bom izkazala prav hvaležna.»

On: «Hm. In kaj dobrega mi hočeš napraviti?»

Ona (premišljuje nekaj časa): «No, cel teden ne bom igrala na klavir in tudi ne — kuhala...»

Tedenske novosti

VSEH MRTVIH DAN.

V jesensko tišino in turobno meglo zaviti se bliža vseh mrtvih dan. Tužni spomini se nam vzbujajo v duši in nas v tem jesenskem razpoloženju vabijo na pokopališče, na tisto tiho domovanje, kjer mnogi spé nevzdravno spanje... Bliža se dan, ko se tudi oni, ki so najbolj zaposleni v toku dni, tudi oni, ki so najsiromašnejši, skupno z bogatimi spominjajo pokojnih, ki so kdaj bili dragi njihovu srcu, s cvetjem in vencí, s svežimi rožami, kar jih je še ostalo v oktobrskem hladu, s skromnim zelenjem in preprostim okrasjem grobov.

Posetili bomo grobove, ki bodo oživelí, kakor da je samo nje nenadno obiskala pomlad sredi jesenskega mrtvila. In proti mraku bo na grobovih vztrepetalo na stotine drobnih plamenčkov, kakor bo v naših dušah pobožno vzplamtela molitev za mir in pokoj mrtvim. Našla se bo morda tudi dobrotna roka, ki bo tudi na pozabljenih in zapuščenih grobovih položila cvetja in prižgala drobno svečko.

A koliko je na svetu pozabljenih grobov! Spominjajmo se naših mož in fantov, katerih bele kosti trohnijo v tuji zemlji, morda na bojnih poljanah Galicije, morda v skalnatih čeréh Italije. Spominjajmo se njih, da bo vsaj v naših dušah zasijal plamenček ljubezni in žalovanja, ako bodo njihovi daljnji grobovi ostali brez tleče svečke in brez cvetja. Vseh mrtvih dan se bliža. Kdo vé, ali ne bo ob letu veljal tudi meni in tebi...

* Dve petdesetletnici. Dne 28. t. m. je slavil 50letnico svojega rojstva znani slovenski pisatelj Fran Ksaver Meško, rojen leta 1874 pri Sv. Tomažu nad Ormožem. Znan je tudi med širšim slovenskim ljudstvom po svojih pesmih, pripovednih spisih in dramah. Nekatere njegove stvari so izšle v knjigah Mohorjeve družbe. Meško živi sedaj kot župnik v Selah pri Slovenjgradcu, ki je zelo revna fara. Mož, ki je storil toliko za naš narod, bi pač zaslužil boljšo usodo. — Istega dne je praznovala svojo 50letnico pisateljica ga. Minka Govekarjeva, ki se je v svojem pisateljskem delovanju posvečala predvsem ženskim vprašanjem in zadevam. Sodelovala je pri celi vrsti slovenskih leposlovnih in drugih listov. Poleg tega je prevedla mnogo raznih del iz hrvaščine, nemščine in ruščine.

* Zborovanje ženske Male antante. V Beogradu se je sestel kongres ženske Male antante, v kateri je zastopano ženstvo Češko-slovaške, Jugoslavije in Rumunije. Na kongresu so se obravnavala različna ženska vprašanja. Na dnevnem redu so bila med drugim nastopna predavanja: Ženska organizacija v naši državi, položaj nezakonskih otrok v Mali antanti, vprašanje državljanskih pravic, dolžnosti žene.

* Redek jubilej. Te dni sta praznovala g. Ivan Vidic, železniški uslužbenec, in njegova soproga Ana, roj. Mohar, srebrno poroko. Ob tej priliki se je izvršila tudi poroka njune hčerke gdč. Marije z gosp. Josipom Šušterjem, nastavljenecem tvrdke Medić in Zankl.

* Slovenski fantje-vojaki, ki služimo v daljnem Debru na albanski meji, pošiljamo do-

mačim dekletom in fantom pristrčne pozdrave. Posebno pozdravljamo one fante iz novo-meške okolice, ki so tu v Debru odslužili svoj vojaški rok in spomladi odšli domov v milo Slovenijo, nas pa še pustili, dokler veseli ne pridemo za njimi. Podpisi: Karel Mastnak, Franc Pirc, Alojzij Pirc, Viktor Poderbajs, Janez Prislan, Martin Pilih, Janez Pilko, — vsi 12. pešpuk, 3. bataljon, 12. četa v Debru, Z. Makedonija.

* Najstarejši Celovčan je 95letni Slovenec Franc Zorc, ki je s svojo 68letno ženo Marijo praznoval te dni zlato poroko.

* Za snago na vlakih. Prometno ministrstvo je naročilo vsem načelnikom železniških postaj, naj posvečajo iz zdravstvenih ozirov snagi na postajah in v železniških vagonih največjo pozornost.

* Dviganje potopljene ladje. V bližini Kotora je bila leta 1919. potopljena velika križarka bivše avstro-ogrške mornarice «Franz Josef». To ladjo, ki se je nahajala 45 m pod morsko gladino, so dvignili s posebnimi pripravami že 20 m pod morsko gladino. Pričakuje se, da bo v nekaj dneh že popolnoma dvignjena. Strokovnjaki cenijo njeno vrednost na 10 milijonov dinarjev.

* Prvi sneg je padel v soboto v Beogradu, vendar je že drugi dan izginil.

* Stara človeška okostja. Pred kratkim so tik stolne cerkve v Mariboru kopali jamo v svrhu snemanja razbičnega zvona. Pri kopanju so našli na ostanke človeških kosti. Kakor se domneva, je bilo v starih časih okrog cerkve pokopališče in torej kosti izvirajo od tamkaj pokopanih mrličev.

* Klerikali trenečijo pred Radićem. Sresko poglavarstvo v Lendavi je zabranilo radićevski shod, ki je bil napovedan za minulo nedeljo. To se tolmači tako, da se klerikali radićevcev strašno bojijo, ker bi sicer ne nastopali tako odločno proti svojim zaveznikom. Radićevci bodo, kakor izjavljajo nekateri njihovih voditeljev, nastopali ob volitvah v obeh slovenskih okrožjih in je prav verjetno, da bodo klerikalcem izneverili precejšnje število volilcev.

* V postajališču Radeče pri Zidanem mostu se bo od 1. novembra naprej ustavljal tudi nočni osebni vlak št. 628, ki odhaja iz Zagreba ob 22:45, iz omenjenega postajališča pa ob 0:05 in prihaja v Zidani most ob 1:07. Vozne karte se v tem postajališču ne bodo izdajale, temveč se bodo voznje poravnale v vlaku.

* Junaška žena. V baški vasi Tavankutu so neznani razbojniki izropali hišo Martina Rudića. Prišli so z vozovi na sejem in dokler sta Rudić in njegova žena mirno spala v eni sobi, so razbojniki neopaženo vlomili v hišo in jo popolnoma izropali. Ko so razbojniki zapuščali poslopje, se je zbudil Rudić, ki je takoj tekel za njimi. Razbojnikom se je posrečilo, da so Rudića prijeli in ga zvezali. Med tem časom je Rudićeva žena poiskala puško in začela streljati na neznane roparje. Nevedoč, odkod prihajajo streli, so razbojniki zbežali in pustili zvezanega moža.

* Smrt matere s 15 otroci. V Križevcih je umrla 77letna starka Emilija Pucelj, mati 15 otrok in stara mati celega nešteta vnukov in pravnukov. Prav do zadnjega trenutka je bila zdrava in delavna ženska. V zakonu je živel 49 let.

* Otroci umrli na zastrupljenju z alkoholom. V Veliki Gorici je petletna hčerka go-

stilničarja Rudolfa Skalca prišla do žganja, s katerim se je tako upijala, da je nekaj ur nato izdihnila.

* Izgnan je za vedno iz naše kraljevine prijatelj tuje lastnine Karel Haukler iz Hladine pri Ptuj.

* Ženin je prišel z meseca. Desanka Milović je bila pred vojno zaročena s tajnikom ruskega poslanstva Vasilijem Kosovim. Do poroke ni prišlo, ker je nastopila vojna in je njen ženin moral oditi v Moskvo. Nato sta si dopisovala in v zadnjem pismu, ki je prišlo še leta 1916., odgovarja njen ženin: «Čakaj me, čakaj, jaz ti ostanem zvest.» In res, pred kratkim je ženin prišel. Ponoči je čula trkanje na okno. «Kdo je?» Odgovora ni bilo, le trkanje se je nadaljevalo. Devojka je odprla okno in opazila na zidu prikazen v beli obleki, ki se je bližala in prišla v sobo, govoreč: «Prihajam, prihajam.» Devojka, misleč, da sanja, je vprašala: «Ali si ti to Vasilij?» «Jaz sem, prihajam, prihajam,» je odgovorila čudna prikazen. «Kaj me ne poznaš?» je vprašala Desanka. Prikazen je samo odgovorila: «Da, da,» hodila nekaj časa po sobi, v katero je sijal mesec, nato pa se je povzpela v okno in izginila, držeč roke pred seboj. — Devojka je legla in drugega dne pripovedovala skrivnostni dogodek svojim domačim, smatrajoč ga samo za sanje. Drugega večera se je prikazen zopet pojavila, toda domači so pazili in ko so čuli razgovor, so vdrlí v devojkino sobo ter prijeli Vasilija Katića, trgovca, ki je bil — mesečnik.

* Skrajna malobrižnost. Prošlo nedeljo so neki kmetje iz Krškega pripeljali z vozom v zagrebško bolnico neko žensko Mlakarijevo, ki je padla s podstrešja in si tako pretresla telo, da se ni mogla premikati, niti govoriti. Posadili so jo v hodniku na klop in odšli. Zdravnik, ki je prišel ogledat žensko, pa je kratkoma izjavil, da v bolnišnici ni prostora in sluga je nesrečno žensko odpravil na ulico, kjer je obležala na tlaku. Ljudje so poklicala policaja, ki je siroto z izvoščkom prepeljal na policijski urad, kjer je policijski zdravnik telefonično zahteval od bolniške uprave, da mora nesrečno žensko sprejeti v oskrbo. Pa ni šlo gladko, temveč je sirota morala dolgo čakati, da je po njo prišel voz, ki jo je odpeljal v bolnišnico. — Žalostne so takšne razmere in dokazujejo, kako je v človeških srcih malo čuta za nesrečne sirote in njihovo življenje.

* «Mrlič», ki ni zadovoljen z nagrobnim govorom. Na beograjski policiji se je oglasil fotograf Predrag Marjanović, se slekel in pokazal modre lise na telesu, češ, da jih je dobil ob priliki polaganja v grob. «Veste, gospod šef, jaz sem pokojni fotograf Marjanović, ki sem umrl in bil te dni pokopan. Pogrebni spreved je bil prav sijajen. Samo trdosrčni grobokopi so me vrgli v grob kakor klado in mi zadali te boleče modre lise. Razen tega protestiram proti nagrobnemu govoru, ki ga je imel neki mlad gospod in me hudo razžalil. Hotel sem že skočiti iz krste, toda sem se spomnil, da sem mrtev in moral sem mirno poslušati njegove dolgovazne žalitve.» Policijski šef je dal «mrtvemu» fotografu naslov nekega zdravnika za duševne bolezni, ki ga je potem prijavil na pristojno oblast in dal prepeljati v — blaznico.

* Usmiljena razbojnika. Občinski sluga Martin Klančar v Mirni peči na Dolenjskem je te dni dostavljal strankam odloke sodišč in okrajnega glavarstva. Ko se je baš vračal popoldne iz vasi Kamnje, sta ga sredi poti v gozdu napadla iz zasede dva razbojnika. Eden je zakril v slabi hrvaščini, kaj je po-

čenjal v omenjeni vasi. Klančar je mirno odgovoril, da je dostavljal odloke. Eden razbojnikov mu ni verjel, češ, vi niste občinski sluga, temveč trgovec z denarjem. Drugi razbojnik mu je medtem segel v žep in potegnil iz njega mapo z raznimi akti. Ko je videl, da v njej ni denarja, mu je mapo vrnil, nato pa še pregledal njegovo listino, v kateri je bilo samo 30 kron denarja. «To je reven človek», je menil razbojnik, «daj mu ti enega kovača». In res je drugi razbojnik potegnil iz žepa listino, nabito polno bankovcev po 100 in 1000 Din, a ker ni našel «kovača», je dal preplašenemu slugi ves drobiž, ki ga je imel in ki je znašal 10 K. Nato sta razbojnika izginila.

Samoumor. Te dni so našli ne daleč od čuvajnice na t. o. ljanah pri Št. Vidu nad Ljubljano moško truplo, ki mu je vlak popolnoma odrezal glavo. V mrtvem truplu so spoznali 18letnega Srba Gagića, ki je bil zaposlen pri brivcu Doležalu. Kaj je nesrečnika gnalo v smrt, ni znano.

Smrtna obsodba vojaka. Najvišje vojni sodišče je obsodilo redova trenskega eskadrona Al Pernoša na smrt. Pernoš je bil med glavnimi krivci, ki so decembra leta 1922. v neki osiješki kavarni izzvali krvav pretep, v katerem je bil slovenski rojak Alojzij Maček uštrujen, redovu bolniške čete Alojziju Jagodicu je bila prestreljena desna roka, a Tihomir Dimitrijevič je dobil težko rano na glavi. Sokrivci so dobili manjše kazni. Smrtno obsodbo Pernoša je kacijsko sodišče potrdilo.

Izvršitev smrtne obsodbe. V Subotici je bil ubešen zaradi dvojnega umora Emerik Toth.

Drzen vlom. V noči od 18. na 19. t. m. so prišli k posestniku Staniču na Vrheh pri Brežicah, ko so vsi domači trdno spali, tatovi. Vdrli so skozi okno v sobo, kjer navadno nihče ne spi, ter pobrali vse, kar jim je prišlo pod roke. Ukradeno blago so naložili na voz, ki so ga imeli s seboj. Sodi se, da jih je bilo nad 10, kakor jih je naštel neki čevljar, ki je prišel mimo po cesti in od katerega so tudi zahtevali denar. Ker pa jim je mogel izročiti le 100 dinarjev, so ga še pretepli in ga precej poškodovali z noži. Tudi streljali so nanj, a je k sreči krogla zadela le njegovo obleko. Tatovi so najbrže s Hrvaškega.

Železniške tatvine. Te dni je bilo vlomljeno med Rimskimi Toplicami in Zidanim mostom v vagon tovornega vlaka ter ukradena bala manufakturnega blaga. Isto noč je bilo vlomljeno v Sevnici na postaji v prtljažni voz osebnega vlaka. Vendar se tu tatvina ni posrečila. Osumljen je bil tatvine odpuščeni železničar Josip Bračun, že večkrat kaznovan, ki so ga videli v Sevnici, ko je ogledoval prtljažni voz. Možak je aretiran.

Morilec svoje žene prijet. V Spodnjem Brniku pri Cerkljah je nedavno umoril Šimen Naglič, znan sirovež, svojo mlado ženo Marijo. Ustrelil je ženo na njivi pri delu, potem pa pobegnil. Ponoči je hotel preko meje v Avstrijo, a ga je orožnik dohitel, prijel in izročil sodišču.

Osumljen umora dveh italijanskih karabinerjev. Naše oblasti so na poziv italijanskih oblasti aretirale 25letnega manipulanta Windischgrā zove lesne družbe na Planini Stanka Molka kot osumljenega, da je v Črnem Kalu v Istri ustrelil dva italijanska karabinerja. — Molk odločno taji, da bi bil on storilec. Preiskava bo dognala, ali so italijanske obdolžitve upravičene.

Župan – morilec. V Pančevu se je mestni župan Hristić, znan nastlen in oblasten človek, sprl s svojim prijateljem Trkuljem zaradi nekih starih dolgov, ki jih Trkulj ni maral vrniti. V ostrem prepiru je Hristić segel po nož in prijatelju prepiral trebuh. Zločin je izzval pravo senzacijo in silno ogorčenje.

Zverinski umor mlade Hrvatic v Ameriki. V hrvaški koloniji v Garyju je italijanski delavec Peter Vergolini izvalil 14letno Ano Tomašičevo v gozd ne daleč od mesta, jo tam slekel, posilil, zadaval ter zakopal Vergolini, proti kateremu se je takoj vzbudil sum, je zbežal v Chicago, vendar je policija zverinskega zločinca kmalu izsledila. Vergolini je zločin hladnokrvno priznal.

Iz raznih krajev

V Črnučah je umrl v starosti 58 let tamošnji nadučitelj g. Ivan Cerar. Pokojnik je bil daleč naokrog znan kot umen gospodar. Blag mu spomin!

V Šmarinem pod Šmarno goro priredi podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva dne 1. in 2. novembra v društveni dvorani sadno razstavo. Dne 1. novembra popoldne bo tudi predavanje.

V Dolu pri Borovnici si je neki tujec, ki se je predstavljajal za živinskega trgovca, izposodil pri posestniku Albrechtu konja, pri mizarju Drobničju pa voz, da bo z Verda pripeljal v Logatec dve telet. Toda tujec je s konjem in vozom izginil.

V Borovnici se je smrtno ponesrečila soproga strojarja g. Lebelaka. Pri podiranju neke barake ji je namreč padlo bruno na glavo. Nesrečnica je bila takoj mrtva.

V Škofljici so neznani kurji prijatelji ukradli iz Spetičevega kurnika sedem kokoši. Najbrže so bili domačini.

V Gorenjah pri Kranju je nastal te dni zvečer v gospodarskem poslopiju g. Štefeta požar, ki je v nekaj minu ah upepelil poslopije. Gasilno društvo Primskovo je z največjo požrtvovalnostjo omejilo ogenj, ki ga je zažela, kakor se sumi, zlobna roka.

V Trzinu je umrl zadet od kapi starešina tamošnjih Slovencev, g. Rihard Malj, tovarnar in davčni kontrolor v pok. Pokojnik je bil dober narodnjak, naprednjak in priljubljen družabnik, ki si je stekel mnogo zaslug v društvenem življenju. Blag mu spomin! Žalujemo naše sožalje!

Na Slapu pri Trzinu je bil izvršen v noči 21. t. m. vlom v trgovino Franca Kristana. Vlomilci so odnesli različnega manufakturnega blaga, več tobaka in žganja v skupni vrednosti 17.000 Din.

V Lescah je bilo vlomljeno v gostilniške prostore g. Rudolfa Medvena. Ta je odnesel razne stvari v vrednosti nad 3000 dinarjev. Občinstvo se svari pred nakupom srebrnih žlic za kavo z monogramom «J. L.», električnega gladilnika in električnega samovarja.

Na Bledu je zasačil orožnik znanega, že dalje časa zasledovanega tatu Benedičiča. Benedičič se je hotel aretaciji izogniti s samoumorom. Porinil si je nož globoko v prsa, ter se opasno ranil. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

V Kandiji pri Novem mestu je v petek ponoči nastal v hiši strojarja Jakoba Planinška požar. Pogorela je vsa notranost poslopja, streha, večja množina žita, sena in desk. Škoda je krita z zavarovalnino.

V Jablani na Dolenjskem je užitek Janez Sajc v soboto zvečer pil v gostini pri

Zagarju, ter se potem ponoči nekoliko bolj vinjen kot po navadi vračal preko njiv domov. V temi je padel preko neke škarpe dva metra globoko in obležal. V nedeljo so ga našli mrtvega.

V Jurjevici pri Ribnici je bil izvoljen za župana ugledni posestnik gosp. Ivan Rus, somišljenik JDS. Za prvega svetovalca je bil izvoljen istotako naš somišljenik gosp. Ivan Kovačič, za drugega pa g. Janez Škrbec, pristaš SKS.

V Gorenji vasi se je ponesrečil posestnik g. Ivan Logar. Prišel je pod voz. Prepeljali so ga v deželno bolnico, kjer je podlegel poškodbam. Bil je dober gospodar in vrl naprednjak. Pokoj njegovi duši!

Na Bohinjski Bistrici je nameščenec pri lesnem trgovcu Izidorju Palovcu Gustav Vidic odpovedal službo. Pri odhodu pa je gospodarja in nekatere delavce okradel za več stvari. Vidica so prijeli.

Pri Sv. Pavlu pri Preboldu je umrla v visoki starosti 78 let gospa Ana Zaničreva, roj. Janičeva, veleposestnica in trgovka. Pokojnica je bila vdova po daleč naokrog znanem veletrgovcu g. Norbertu Zaniču, tačča pokojnega znanega celjskega narodnega prvoriteltja dr. Dečka, žalskega veleposestnika g. Robleka, zdravnik dr. Tajnska in veletržca g. Cvenkla pri Sv. Petru v Savinjski dolini. Bila je vrlo narodna žena, ki je vzgojila svojo družino v strogo narodnem duhu. Ona in njen pokojni mož sta s svojo sposobnostjo in izredno marljivostjo ustvarila cvetočo trgovino pri Sv. Pavlu z več podružnicami po Savinjski dolini. Pokojnica je imela dobro srce tudi za siromake, zaradi česar je bila zelo priljubljena, kakor je pokazal tudi pogreb, ki se je vršil pred par dnevi. Blag ji spomin. Žalujemo naše sožalje!

V Trbovljah je po kratki in mučni bolezni umrl kaplan g. Franc Skale N. p. v m.!

V Hudji jami nad Laškimi sta se v premogovniku precej težko telesno poškodovala rudarja Josip Ojstršek in J. Guček.

Pri Braslovčah je na cesti napadel neznan lopov posestnika Resarja in mu vzel 2500 Din. Istega večera je napadel ropar na cesti med Sv. Rupertom in Gomilskim mesarja Turnška ki pa mu je ušel.

V Vitanju je okradel Ivan Grandovšek z Rogoznice posestnika Hofbauerja za več obleke, vredne 5000 Din. Tatu še niso ulovili.

V Slovenski Bistrici je bilo vlomljeno v trgovino g. Danijela Omerze. Ukradeno mu je bilo blaga v vrednosti 30.000 Din. Škoda je krita z zavarovalnino.

Na Frankolovem je sirovi pretepač posestnikov sin Miha Pobirk napadel z nožem brez vsakega povoda brata Miho in Alojzija Božiča iz Grosuplja, ko sta se vračala domov. Alojzija je ranil na glavi, a Miho v prsa. Miho so morali prepeljati v bolnico. Sirovi nakadalec pride pred sodišče.

V Račju se je na paši užgala obleka 12letni Tereziji Lamberger. Deklica je dobila tako težke opekline, da je kmalu v težkih mukah umrla.

V Svečani je nastal v nedeljo v gradu Št. Lampert ogenj, ki je uničil poslopje in v njem se nahajajočo krmo.

Nedeljski lovec.

Lovec: «Prodaite mi zajca.»

Mesar: «Žal, ga nimam, pač pa vam lahko ustrežem z gosjo.»

Lovec: «Ne maram. Ali naj rečem, da sem gos ustrelil?»

Dom vernikov

(Z dežele.)

Že zopet pobiranje za novi dom, ki se naj imenuje Dom vernikov in ki se bo zidal v Ljubljani ali kje v obližju. Skubljenje nas kmečev je res že od sile. V Domu vernikov naj bi se baje vsako leto zbirali zdaj moške, drugič žene, fantje, dekleta, kakor potreba nanese, k posebnim verskim vajam.

Kako mislijo zgraditi ta dom, ne vemo. Gotovo pa je, da bo stal ogromno vsoto, katero mislijo iztisniti od nevednega preprostega ljudstva. Absolutno nam ne gre v glavo, zakaj bi bil tak dom potreben, ko vendar imamo v vsaki župniji en večji in po več manjših domov vernikov, to je cerkva. To so naši pravi domovi vernikov, ali kakor se tudi imenujejo, hrami božji, hiše Gospodove.

Mislili smo doslej, da so le to res pravi domovi vernikov. To bi vsaj morali biti in tudi so tam, kjer opravljajo svoj poklic pravi služabniki božji, navdahnjeni prave Kristusove ljubezni do bližnjega brez vsake politične strasti in nestrpnosti do ljudi katerega koli političnega prepričanja in morda drugega veroizpovedanja. Kjer se nahaja res tak duhovnik, tam ni potreben še kak poseben Dom vernikov. Vsem je cerkev pravi božji hram, tudi takim, ki so morda celo zunanje bolj mlačni v verskih zadevah. Žal, je res zaradi po duhovščini na deželi razpaljenih političnih strasti in sovraštva takih domov le malo ali prav nič. Božji hrami so največ domovi strasti in sovraštva. In preprosti narod

to spoznava ter se vedno bolj odmika cerkvi, kjer bi se morala razlegati beseda miru in ljubezni.

Kaj jim cerkev za politiko več ne zadoštuje, kaj iščejo še novih zvijač in nadomestil? In tako nadomestilo naj bo Dom vernikov? Ne skrb za dušni blagor, za lepo krepostno in čednostno življenje, to jih ne briga, briga jih le politika, skrb za politično moč in veljavo ter vladanje nad narodom, je glavni namen Doma vernikov.

Politično pripravljanje v razne klerikalne namene, za volitve, za utrditev klerikalizma in duhovniške moči bo glavni ni najvažnejši namen, po vrhu pa še obiranje in skubljenje nevednih in v duhovščino še vedno zatelebanj ljudi. — Da ne bo hujskanje in gojitev sovraštva proti politično zavednejšim na zadnjem mestu, je samo po sebi razumljivo.

Tak bo Dom vernikov, ker drugega namena ne more imeti. Močno so omajali Petrovo skalo radi verskih zlorab božji služabniki, ki pa večinoma po krivici nosijo to lepo ime. Vrnite se nazaj k svojemu pravemu poklicu, zavrzite vsako strast in sovraštvo, bodite v prvi vrsti res pravi dušni pastirji daleč proč od političnih strasti in grdega grabljenja posvetnega bogastva, pa ne bo potreba nikakega Doma vernikov. Naše lepe, bele cerkve bodo zopet postali pravi domovi vernikov — hiše božje.

Zanimivosti

Presojanje značaja po zobeh

Presojanje človeškega značaja po rokopisu je baje prineslo presenetljive uspehe. Zdaj pa so se znašli celo modrijani, ki znajo iz velikosti, oblike in razvrščenja zob določiti značaj človeka.

Kdor pri smejanju le toliko odpre usta, da se vidijo samo zobje gornje čeljusti, je po mišljenju teh raziskovalcev odkritosrčen, priazen in ljubezniv. Kdor pa pri smejanju odpira usta, kakor bi skušal zakriti svoje zobe, temu se ne sme zaupati. Kdor brez potrebe kaže zobe, je duševno omejen. Kdor ima preveč zob, je neodločen in se da voditi. Ženska, ki ima preveč zob, je dolgočasna in jezična.

Kdor ima četrti kočnik, je nagnjen k hudodelstvu. Iz nepravilno zraščanih zob v gornji čeljusti pri ženskah se more sklepati na značaj, ki ne polaga posebno veliko vrednosti na moralnost. Neki ruski sodnik, ki je preiskoval ženske zločine, je dognal, da ima 40 odstotkov morilk nepravilno zraščene zobe v gornji čeljusti, med taticami pa je našel 58 odstotkov z nepravilnimi zobmi.

Pri prepirljivih ženskah stoje gornji zobje daleč nad spodnjimi. Zenske s takim zobmi so navadno tudi maščevalne in hinavske. Mali, beli zobje, ki stoje tesno skupaj kakor turščica v storžu, so znak nizkotnega in prepirljivega značaja. Enak značaj imajo tudi ljudje, katerih podočniki so od mesa do konice ozki in stoje naprej.

Ako je podočnik globoko v čeljusti, kaže na trdovratnost in odločnost. V splošnem je podočnik najboljši določevalac značaja. Ako je pri korenini širok in proti koncu zelo ozek, se taki osebi more vse zaupati.

Ako so gornji podočniki močnejši in debelejši kot spodnji, se more sklepati na preudaren značaj in velike duševne zmožnosti. Ako sta prednja zoba gornje čeljusti večja od spodnjih, je to znamenje pisateljskih zmožnosti, ako pa sežejo preko zobov spodnje čeljusti, pomeni veliko razsodnost in nadarjenost za kritiko. Beli in modrobeli zobje so znak umetniško navdahnjenega človeka. Človek z debelo in rjavo ali črno plastjo na zobeh rad jé, pije in kadi ter ima še druge slabe lastnosti.

Poroka v Afganistanu

V vzhodnem Afganistanu živi plemo, katerega poročni obredi v mnogem nalikujejo našim. Tamošnji starši, ki imajo samo hčere, a nobenega sina, so zelo nesrečni ljudje. Ne le, da je sin za pogrebne ceremonije očeta neobhodno potreben, ker je brez sina rešenje očetove duše težko, je povrh tega tudi preskrba hčerk dražja. V času poroke mora dobiti hčerka precejšnjo opravo, ker en del oprave pripade moževim staršem, a ostali del soprogu. Ko je devojka enkrat poročena, ni zanj več povratka v roditeljski dom, razen ako oče plača neke vrste odkupnino. V obitelji, blagoslovljeni s hčerkami, gre z zadnjo hčerko čisto zadnji del očetovega imetja v tuje roke.

Sedaj pa še nekaj o zaročnih in poročnih slovesnostih tega plemena. Ko je deklica pet ali šest let stara, se zaroči. Njeni starši si dajo poiskati zaročenca, kateremu se pokloni ena rupija (denar) ter se mu vrže v usta neka slaščica, a na čelo mu prilepijo nekak žolti križ in zaročna ceremonija je končana.

Tri leta po zaroki se zaročena otroka prvič sestaneta in obavlja se neke vrste predženitev. Za pravo poroko pa mora hčerka čakati še do 11. leta. Njeni starši pošljejo 14 dni pred prvim sestankom dečkovim roditeljem žolt list in poziv na svatbeni obhod. Deček pride iz očetove hiše v žolti obleki s čudnim nakitom na glavi. Dečkova ljubosumna sestra hoče brata zadržati in vleče uzde njegove kamele. Toda njo hitro pomirijo z majhnim darilom.

Prava svatbena ceremonija se prične istega dne šele po solnčnem zahodu. Najprej gresta zaročenca trikrat okoli «sve-tega ognja». Potem pride na vrsto obred, ki je popolnoma podoben našemu: svečenik prstenuje zaročenko, natakniši jej prstan, toda ne na prst, temveč skozi uho, moremo torej mirno reči, da svečenik uhuje nevesto. Sedaj se začne ropot in vik. Pri tem plemenu pomeni: Čim večja je rabuka, tem večja bo zakonska sreča.

Dokler ne živita mož in žena skupaj, je deklica vedno zakrita s pajčolanom in nikdar pred poroko je ne more videti njen zaročenec. Samo iz pripovedovanja dojilje mogoče izve, da je lena kakor zora ali pa tudi nasprotno. Zato je pač zelo neprijetno presenečenje, ako se po nestrpnem pričakovanju po poroki odkrije možu prav grd obraz njegove žene.

× **Samoumor škorpiona.** Že stari Rimljan Plinij je trdil, da izvrši škorpion samoumor, kadar uvidi, da je od ognja obkoljen. Pred kratkim je neki francoski naravoslovni list dokazoval, da je ta trditev resnična, ker sloni na izkušnji dveh Evropejcev v Afriki. Enemu izmed teh se je posrečilo ujeti škorpiona, ne da bi ga poškodoval. Nato je okrog in okrog njega nasul žarečega oglja. Škorpion je najprvo bežal na levo. Ko je došel v bližino ognja, se je hitro obrnil ter bežal v nasprotno smer, kjer je bil izhod zopet zaprt. Zopet se je obrnil ter zlezal na košček papirja, ki se je nahajal v sredini prostora. Tu je za trenutek mirno obstal, nato dvignil svojo ost ter si jo zadril v telo. Vbadanje je trajalo dalje časa. Vrtal je kakor čevljar s šilom v debelo usnje. Nato je ost zopet izdrl in takoj poginil.

× **Smrt v ledu in snegu.** Neka ameriška ekspedicija, ki je pred kratkim odplula proti samotnemu otoku Herald, ležečem severno med Sibirijo in Aljasko, je odkrila eno najbolj žalostnih tajnosti, ki jo je severno morje že 10 let skrivalo pred vednostjo sveta. Leta 1913. je namreč bil iz Kanade proti severnemu tečaju odposlan parnik «Karluk» pod poveljstvom kapitana Bartleta. Zašel je med ledovje, toda moštvo se je lahko še pravčasno izkrcalo in si na ledenem otoku postavilo taborišče. Četvorica kapitanovih tovarišev, in sicer ladijski zdravnik Mackay, francoska znanstvenika Beauchat in Murray ter eden izmed mornarjev so se pa odločili, da se peš podajo preko ledovja, da preko Wranglovega otoka dosepejo v Rusijo, kjer bi sporočili nesrečo. Boriti so se morali pač s strašnim mrazom v ledeni puščavi. O njih ni bilo več glasu. Zdaj se je njihova tragedija razodela. Ameriška ekspedicija je zdaj našla njihove kosti. Nesrečnike je bržčas ponoči iznenadil sneg in jih pokril debelo ter tako rešil morda še večjih trpljenj, ki bi jih bili morali prestati na nadaljnji poti. Po vsem se vidi, da jih je smrt našla nepripravljene. — Čudno pa je, da trupel niso raztrgali severni medvedi, ki jih je tam okrog vse polno.

× **Ptičji raj.** Redke so dežele, v katerih ptice tako spoštujejo kakor v Holandiji. V Holandiji obstoji v svrhu zaščite ptic društvo, ki ima izmed vseh društev v deželi največje število članov. Ustanovilo se je to društvo na lastno inicijativno, brez podpore s strani države ter uredilo velikanske prostore, v katerih morejo ptice nemoteno gnezdit. V času, ko si ptice delajo gnezda, ko vale in ko se izvalijo mladiči, je na tem prostoru okrog 50 stražnikov, ki pazijo na to, da se ptice ne motijo. Ves ta »ptičji raj« obsega 2675 ha in je vreden preko enega milijona holandskih forintov.

× **Ruski kmetje morijo boljševiške novinarje.** V zadnjem času je bilo v sovjetski Rusiji umorjenih v raznih krajih okrog 46 dopisnikov raznih boljševiških časopisov. K temu dejstvu je napisal Trockij v uvodniku »Pravde« zelo ostre besede. »Naši dopisniki naj ne nadaljujejo z obveščanjem o vsakem prestopku kmečkega prebivalstva proti zakonom,« piše Trockij. »Bogati kmet je naopasnejši protivnik sovjetske vlade. On zahteva privatno trgovino in pravico pridobivanja premoženja.« Trockij označuje bogate kmete kot razbojnike, ki ubijajo boljševiške dopisnike in uradnike ter preprečavajo pobiranje davkov. »Oni groze z meščansko vojno,« zaključuje Trockij, »toda orožje je v naših rokah in naša politična policija naj se z vneto loti posla.«

× **Ženska, ki je bila 7 let moški.** V Zedinjenih državah je imelo sodišče opravka z zelo zanimivo zadevo — poroko ženske z žensko. Ruta Bundy je od leta 1917. nosila moško obleko in se izdala za moškega pod imenom Valter Bundy. Ta lažimoški se je leta 1921. celo poročil z neko Elizabeto West ter z njo živel do pred kratkim, dokler ni brat Westove zadeve odkril in jo javil sodišču, ki je oba čudna »zakonca« aretiralo. V ječi je Elizabeta vztrajno zagotavljala, da ni imela pojma o tem, da je poročena z žensko. — Sodnik ji je menda verjel, ker jo je oprostil. Tudi Ruta Bundy se končno izpustila.

× **123letna zamorka z imenom Sallie Sterling** živi v Zedinjenih državah in je gotovo med najstarejšimi ljudmi na svetu. Prebiva pri svoji hčeri, stari 82 let. Njen najmlajši pravnuk je star 28 let.

× **Italija napreduje po številu — umorov.** V letu 1918. je bilo v Italiji le 983 umorov. To število pa je tako napredovalo, da je znašalo v letu 1923. 1835 primerov. Tudi lep napredek, ki ne govori baš za to, da so se pod fašistovskim režimom razmere zboljšale.

× **Ameriški Indijanci ne izumirajo.** Običajno se trdi, da rdeče pleme v Ameriki izumira. Najnovejša ameriška statistika pa govori o tem drugače. Po teh podatkih je v Ameriki v celem 346.693 Indijancev in je v času poslednjih let njihovo število naraslo za 2619 ljudi. Največ rdečkožcev ima mesto Oklahoma, kjer jih je preko 100.000.

× **Mrtvorojenček, ki se je zbudil v grobu.** V New Yorku se je zgodil neobičajen primer, da s'a zdravnik in babica smatrala nekoga novorojenčka za mrtvega, a o priliki pogreba je dete oživel. — Zgodilo se je to takole: Zakonskemu paru Cushion se je rodila deklica, ki jo je zdravnik proglasil za mrtvorojeno. Dete so položili na pare, nato v krsto in nesli na pokopališče. Ko so polagali krsto v grob, je nanjo vrgel oče pest prsti. V tistem hipu se je začel iz krste lahen krik. Seveda so krsto takoj izvlekli in jo odprli ter ugledali dete, kako plaka in giblje z rokami in nogami. Primer je vzbudil senzacijo v celotnem okraju.

Dinarski dan v korist neodrešenih bratov in sester

Obhajamo četrto obletnico nesrečnega koroškega plebiscita in krivične rapalske pogodbe. 10. oktober in 12. november sta dneva, ki se jih spominjamo z boleštvom v srcu, kajti odtrgala sta brezobzirno od nas najboljši del našega naroda in ga uklenila v težke verige suženjstva. Pod tujim jarmom je sedaj ti naši bratje in sestre obračajo oči proti svobodni Jugoslaviji v pričakovanju, da jim pride od tam moralna in gmotna pomoč, da vztrajajo v boju, ki ga bijejo za ohranitev svoje zemlje in svojega jezika. Naša sveta dolžnost je, da jim priskočimo na pomoč v borbi za ohranitev materinskega jezika in jih tako utrdimo v zaupanju do nas in v veri na končno uedinjenje.

V spomin četrte obletnice teh žalostnih dni priredi Jugoslovenska Matica širom vse Slovenije dne 9. novembra 1924.

«Dinarski dan»

v prid neodrešenim bratom. Ta »Dinarski dan« je zamišljen tako-le:

V vseh mestih, trgih in večjih krajih naj podružnice Jugoslovenske Matice ali kjer se ne obstojajo, v to svrhu sestavljeni odbori, organizirajo »Dinarski dan« na način cvetličnih dnevo. Prispevki naj se zbirajo v sklenice ali puščice po ulicah, trgovinah in podjetjih. Na deželi pa naj se pobiranje vrši po službi božji pred cerkvijo in od hiše do hiše. Sicer pa prepuščamo podrobnejšo organizacijo inicijativi lokalnih faktorjev, ki naj zbirko uredijo kakor najbolj prikladno in koristno. Nabrane vsote naj se potem nakažejo podpisnemu odboru po poštni položnici.

Naj ne manjka širom Slovenije nobene vasi, nobenega kraja, kjer ne bi zbirali ta dan za naše neodrešene brate in sestre. Vsi neumno na delo zanje! Dobrodošel je vsak tudi najmanjši dar.

Za pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.

Dr. Janko Pretnar, predsednik; Fran Finžgar, I. podpredsednik; Karel Mahkota, tajnik.

Za naše žene in dekleta

Okrog ženske mode

Odkod prihaja moda? To vprašanje gotovo zanima tudi cenjene čitateljice »Domovine«. Ne bomo skušali na to vprašanje le sami odgovoriti, temveč hočemo obenem navesti nekaj razmotrivanj premišljevalcev, ki imajo dovolj časa za razglabljanje takšnih stvari.

V prvi vrsti bomo tu obravnavali žensko modo, ki se izpreminja kakor aprilsko vreme in katera končno edina nudi človeku dovolj gradiva za razmišljanje, kajti le malo izpremenljiva moška moda je v tem pogledu nezanimiva in dolgočasna.

Obliko ženske obleke, z eno besedo: modo, ustvarjajo veliki krojači, a odvisna je oblika v glavnem od okusa ali trenutnih kapric, ki vladajo med žentvom; tako vsaj pravijo modni modrijani. Vsaka doba ima svoj poseben okus v umetnosti in tako je tudi moda ogledalo vsakokratnega umetniškega okusa, ogledalo duševnega in telesnega stanja svoje dobe. Moda, ki ne odgovarja duhu časa in okusu množine, ne more prodreti, pa naj si tudi najslavnejši krojači še tako prizadevajo z razširjenjem svojih modnih iznajdb.

Gotovo so ti nazori modnih filozofov deloma upravičeni, prav popolnoma pa ne, ker je znano, da si n. pr. pariška modna kovačnica izmišljuje vsakovrstne modne kaprice, katerim najprej podleže del pariškega ženstva, najrajši baš zloglasnega ženstva, ki po navadi vedno išče modne kričavosti, in šele potem nove modne kaprice počasi prodrejo dalje. Do zmage novih modnih kapric pomaga velika propaganda in današnja vzgoja ženstva, da se »mora« oblačiti po novi modi. To brezmišelnost in slepo hlastanje po novi modi pa ne pomeni baš lastni okus.

Modo potrebujejo največ ženske, ker je vsa moč žensk v lepoti, dočim je lepota moških v moči. Zakaj ženske iščejo tako različne načine oblačenja? Edino odkritosrčen odgovor s strani ženske bi moral biti: Ženska hoče s svojo obleko ali biti privlačljiva ali pa se zavarovati, nikdar pa ne mara odbijati. Ženska teži za tem,

da se z obleko odkrije, dočim se moški z obleko pokriva. Posebno večerne ženske obleke za kakšne prireditve so dokaz za to. Dočim so moški n. pr. na plesih zadani v črnih oblekah od pet do glave, je pri ženskah baš nasprotno: globoki izrezi pod vratom in na hrbtu, po možnosti sploh brez rokavov, kratka krila in končno čisto skoroda popolnoma prozorno blago. To živo nasprotje z moškimi oblekami pomeni pač bolj odkrivanje kakor zakrivanje.

Današnja ženska moda ima seveda vse polno sovražnikov — moralistov, ki jo označujejo za pohujšljivo. Ali vsa sveta vojska proti modi ne koristi nič. Najpobožnejše meščanke v tem pogledu danes niti ne poslušajo svojih dušnih pastirjev in prihajajo mirno v takih oblekah tudi tik pred leco dušebrižnika. Baš ta moda je moškega celo pomirila. Moški je otopel, ko gleda neprestano po ulicah cele izložbe nog s prozornimi nogavicami in globokimi izrezi. Ni pa tudi potrebno, da je za človeka, ki pošteno misli, baš vse tako pohujšljivo. Rekli bi rajši, da se moda v nekaterih pogledih premalo ozira na pravila zdravstva. V vsakem oziru po pravilih zdravstva pa so kratka krila in ta naj tudi stalno ostanejo. Svoječasna dolga krila, ki so ometla ves ulični prah in blato, naj le ostanejo za vedno v muzeju. Končno si pa moški izpremenljivosti ženske mode žele — kolikor pač preveč ne prizadeva njihovih ubogih žepov —, saj moški drži na svojih ramenih s svojim napornim delom človeštvo in se utrujenemu oko prav rado razvedri na modni šarenosti žensk, pa če je to pri njegovi ženi ali hčerki ali pa tudi zunaj na ulici ali pri kaki prireditvi.

Svobodna Turkinja

Neki turški časopis je nedavno prinesel lep članek o Turkinjah, ki so postale pod predsednikom turške republike Kemal pašo svobodnejše. Članek pravi med drugim:

Kemal paša se je pri izobraženejših turških ženah najbolj prikupil s tem, da je razbil harem in dal svobodo turškim ženam, ki so bile ločene od sveta.

Vojni grobovi

Mrtvih dan trka na vrata, trkajo tudi padli v vojni, malone 10.000, ki počivajo pri tvojem sv. Križu. Bela Ljubljana, zgani se letos in počasti spomin trpinov deseterih narodnosti. Pohiti na njihove grobove, namesto daljnih svojcev jim prižgi ti lučko ljubezni na njihovih gomilah.

Podpisani odbor je naprosil prosvetni oddelek za Slovenijo, naj letos naša šolska mladina nabira jesensko cvetje in zelenje, plete vence ter naj z njimi okraši zapuščene grobove padlih prijateljev in neprijateljev po vsej Sloveniji. Radevalje se je prosvetni oddelek odzval tej plemeniti želji.

Po cerkvenih določilih pričinja letos spomin mrtvih šele v nedeljo 2. novembra popoldne. Ta dan bodo ob 3. uri popoldne v cerkvi sv. Križa običajne molitve za mrtve, nato se pri glavnem križu odpoje Libera, zveza ljubljanskih pevskih društev počasti spomin vseh mrtvih s tremi žalostinkami, takoj nato pa se pevec podajo na vojne grobove, in sicer k spomeniku judenburških žrtev. Najprej odpojo: Vigred se povrne, nato kratek nagovor, bivši kurati intonirajo Libera, na koncu še žalostinka: Oj Doberdob.

P. n. občinstvo se prevljudo naproša, naj pusti na obeh krajih primeren prostor za pevce in invalide, da bodo lahko pevec nemoteno prihajali in odhajali. Ravno tako prosimo vsakogar, naj ponese poleg sveče za svoje drage, tudi vsaj eno svečko na najbolj samotne in zapuščene gomile padlih vojnih žrtev.

Odbor zveze vojakov iz svetovne vojne.

Iz popotne torbe

Blagoslovljena srajca. Poznam prijatelja, ki je župnik v neki vasi. Nedavno sem ga zopet obiskal in prav domače sva se razgovarjala o različnih stvareh. Naenkrat nekdo potrka in v sobo stopi kmetica s polnim jerbasmom. Spoštljivo pozdravi in začne takoj iz jerbasa izkladati: lep kos surovega masla in jajca, končno pa še nekako srajco. S to se obrne k župniku in pravi: «Častiti gospod župnik, prinesla sem vam majhen dar in lepo prosim, blagoslovite to srajco. To je namreč srajca moje hčerke, ki leži bolna, pa ji bo blagoslov gotovo pomagal!» Jaz sem postrani pogledal prijatelja in se komaj vzdržal smeha. On pa mi je le malo namignil z očesom, vzel srajco in se podal v drugo sobo. Čez nekaj časa se je vrnil in dal blagoslovljeno srajco kmetici, ki se je vsa zadovoljna odpravila domov. Komaj je izginila za vrati, sva se oba začela smejati. «Vi duhovniki ste pa res tiči!» mu pravim jaz. «Ah, kaj hočeš!» odvrne prijatelj, «ljudem je treba praznoverje pustiti. Kmetica je prepričana, da blagoslovljena srajca hčerki mora pomagati, jaz pa dobim maslo in jajca!»...

Hude odveze. Drugi moj prijatelj iz šolskih let, ki je enako duhovnik, je prišel v gorsko faro za župnika. Kar naslednje jutro je imel pri spovednici že nad 30 žensk. Vse so namreč bile radovedne, kako novi župnik izpoveduje. In to se je vrstilo ves teden, nekatere so prišle celo kar po dvakrat tožiti svoje težave. Župnik se je končno naveličal vseh neumnosti, saj je vsako jutro samo z izpovedovanjem izgubil nad dve uri časa. Ker je uvidel, da tako ne more več dalje, je neko jutro začel vsako izpovedovalko strašno oštevati. Katera je imela malo grehov, jo je pestil, da noče povedati vsega, katera pa je povedala

kaj težkega, jo je karal, da se je slišalo po cerkvi okrog. Vsem pa je dal enako odvezo: Za mesec dni dnevno po pet očenašev. S tem je imel za mesec dni, pa tudi še pozneje precejšen mir.

Kako prepevajo naši primorski rojaki. Zadnjič sem bil onstran meje in sem slišal tole novo pesem:

Primorski Slovenci prav radi bi peli,
če bi le smeli, če bi le smeli.
Čim višji zvonovi, tem lepše pojó,
čim dalje Lahoni, tem ljubši nam so.
Vse naše Lahone bi skupaj pobrali,
in Mussoliniju v dar jih poslali.

Popotnik.

Dvojna morala.

V nekem kraju na Štajerskem, kjer sem hodil, so mi pravili, kako je v sosednji občini kmečki fant prevzel posestvo, se poročil, toda, žal, nesrečno, kajti žena mu je kmalu ušla. Nato se je zaljubil v svojo dekle, ki mu je porodila sinčka. Vendar mu sreča niti tu ni ostala mila, kajti občani so takemu «zakonu» nasprotovali in dekla je na splošni pritisk morala stran. Toda nedavno se je zopet vrnila, orožniki pa so nato oba prijavili sodišču zaradi «javne nemorale».

Sodišče je moža obsodilo na 7, njo pa na 10 dni zapora. Ko je fant, ali prav za prav mož, odsluževal svojo kazen zunaj na delu, je prav jezen razlagal, da ima pravica oči zavezane le za nekatere, njega vidi, drugih pa ne.

Tu v trgu, je dejal, živi znan gospod nemoteno v divjem zakonu s svojo nedanjo Marijino družbenko in cerkveno pevko. Služba mu nese, stanovanje ima udobno, pa svojo lepo oskrbnico lahko predstavlja zakonskim ženam za vzor gospodinje. Temu gospodu ne more nihče do živega, ker nima otrok pri sebi, da bi ga izdali. Če mu škofijski ordinarijat naroči, naj svojo družico odpravi, pa pokaže figo in basta. A bog varuj, da bi mu kdo izmed občanov kaj očital. Tožit ga pojde radi strašnega razžaljenja časti. A vendar je tako kakor rečeno.

Razlika med kmetom in gospodom je torej glede «javne nemorale» samo ta, da je bil prvi zaprt, drugi pa ne in nikoli ne bo.

Za smeh in kratek čas

Brat' in brat.

Fant iz Ribnice pride k soldatom, pa ga oficir vpraša:

«Znaš pisat'?»

«Znam!»

«Brat' tudi?»

«Ne, brat' pa ne!»

«Kako to? Če znaš pisat', zakaj pa brat' ne?»

«Ja, vajste, brat pa ni hodi u šola,» se odreže fant iz Ribnice.

Zlobnost.

Evlatija: «Moj ženin pravi, da imam lice lepo kakor angeli, ki jih je naslikal Rafael.»

Kunigunda: «Da, tudi oni so lepše naslikani...»

Ljubljanske goske.

Elvirica: «Bog ve, zakaj hrošč tako neumno pieše okrog navadne in bedaste svetiljke.»

Lolca: «Menda zato, ker je hrošč moškega, a svetiljka ženskega spola.»

Samo najbolj staroverske turške družine se dobljene svobode ne poslužujejo, odnosno še zdaj ne dopuščajo ženam svobode. So še hiše, v katerih prebivajo za omreženimi okni, ki ne pripuste niti svetlobe, niti zraka, žene v dolgočasiu, ki mori dušo; to so žene, ki nikdar brez gostega črnega pajčolana ne smejo zapustiti hiše in katerih obličja ne sme videti noben moški. Toda ta običaj, ki je bil do pred kratkim postava, je sedaj postal izjema.

Ze skrajna potreba vojnih let je odprla turškim ženam nekatere poklice, kakor bolniško postrežbo, državno službo, toda odlična Turkinja teh poslov ni smela opravljati.

Sedaj pa so naenkrat bile pretrgane vse vezi. Ni tedaj čudno, ako se tako naglo osvobojene žene niso mogle takoj vživeti v nov položaj in svoje novo življenje tako rekoč zlorabljajo.

Turkinja sme študirati, samo v srednjih šolah se zdi nekaterim skupno učenje obeh spolov še pregrešno. Nasprotno pa obiskujejo ženske že vseučilišča. Turkinje plešejo najnoveše plese kakor moderne Evropejke. Samo da si Turkinja ne upa plesati s kristjanom. Gledali bi jo postrani.

Turška mati bo v vsakem oziru imela dobiček od tega osvobojenja, ker bo mogla svoje otroke boljše vzgajati. Prej se je čisto dogajalo, da je kak mlad deček vedel mnogo več o zunanem svetu kakor njegova mati, ki je bila zaprta v haremu.

Osvobojenje turške žene je korak do višje ženske kulture. Občevanje med moškim in žensko bo naravnejše in mož ne bo gledal več tako zaničujoče za ženo. Ravno od tega se pričakuje mnogo dobrega. To medsebojno občevanje more moško nprav blažiti in napraviti ženo možu koristno spremljevalko v boju življenja.

ZA KUHINJO.

Dušeno zelje. Majhne trde glave zelja prereži na polovico in vsako polovico na tri ali štiri dele ter to zelje kuhaj malo časa v soljeni vodi, nato odlij to vodo, polij zelje potem z mrzlo vodo in odcedi, deni ga v vročo mast pečenke ter ga duši (tenstaj) dobro pokrito, da postane mehko, dodeni masti od pečenke in kumne ter duši to vse skupaj v dobro pokriti posodi na zmerni vročini. Lahko primešaš tudi par žlic kisle smetane.

Rjavo dušeno zelje. Nekaj žlic sladkorja deni v vročo mast in ga zarumeni, v to deni na drobno zrezanega zelja, katero si poprej oprala s kropom, in ga duši nepokrito tako dolgo, da se pobarva. Nato ga nasoli in malo okisaj, potem napraši z moko in polij z juho. Obložiš ga lahko s pečenimi koščki mesa ali pečenimi klobasami.

Lep za petrolejske svetiljke. Košček galuna dobro razgrej v pločevinasti žlici ter zlij tekočo tvarino v votlino kovinastega podnožja, nakar postaviš notri posodo za petrolej. To moraš hitro izvršiti, ker se vroč galun naglo strdi.

Iz otroških ust.

Janezek: «Ata, ali je res, da je Eva nastala iz Adamovega rebra?»

Oče: «Kajpak, Janezek, tako uči sveto pismo.»

Janezek: «Veš, ata, potem bom tudi jaz moral dobiti ženo, ker me eno rebro tako boli.»

Radovednost.

Župnik Jakob opisuje raz lece nebeški raj. Da bi ljudstvu čim najbolj vliil v glavo pojem nebeške lepote, je rekel med drugim, da raste v nebesih najbujnejše rastlinstvo.

Med potjo proti domu je menil Ožbovt napram Gašperju: «Kaj misliš, s kakšnim gnojem neki gnojijo gori rastline, da tako uspevajo?»

LITERARNA UREDNIŠTVA.

«Mrtva straža». Pride kot podlistek. Rokopisi se pošiljajo le na naslov: Uredništvo «Domovine», Ljubljana.

MALI OGLASI

Prodajam lepo posestvo z mlinom in žago. Mlin in žaga sta ob stalni vodi, blizu kolodvora in poleg ceste. Na posestvu se rede lahko tudi štiri živinčeta. Cena se zve pri menl.

Mihael Golanišek,

posestnik, mlinar in žagar v Šmarjeti (Creti št. 14), pošta Rimske Toplice. (81)

Lešnike (domače), lipovo seme, bukovo seme, bukov žir, fižol in druge pridelke kupi v vsaki množini
GOBAN, d. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta 85.

Kdor rad čita lepe povesti,
naj naroči priljubljene
romane „JUTRA“

Do sedaj so izšli sledeči:
JEAN DE LA HIRE:

Lucifer

Fantastičen roman v VI. delih. Cena Din 45.—,
vezano Din 55.—, po pošti Din 2.— več.

FERRAL CUENDAS:

Veliki inkvizitor

Zgodovinski roman iz dobe španske inkvizicije.
Cena Din 30.—, po pošti Din 2.— več.

HARRY SHEFF: —

Hči papeža

Zgodovinski roman, ki popisuje krvolednost in
nenravno življenje papeža Aleksandra VI., nje-
govega sina Cezarja in hčerke Lukrecije Borgije.
Broširano Din 30.—, vezano Din 38.—, po pošti
Din 2.— več.

CLAUDEE FARRERE:

Gusarji

Zgodovinski roman iz življenja morskih ropar-
jev v XVII. stoletju. Cena Din 20.—, po pošti
Din 2.— več.

FR. HELLER: —

Blagajna velikega vojvode
Roman. Cena Din 16.—, po pošti Din 2.— več.

FR. HELLER: —

Prigode gospoda Collina

Beljiv detektivski roman iz velikega sveta.
Cena Din 10.—, po pošti Din 2.— več.

Knjige se naročajo pri upravljalstvu „Jutra“
v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Pogreša se

izša dne 14. septembra 1924.

12 leten fant Ferdo Glaser

črnolas in črnook, oblečen takrat v
temno obleko. Za obvestilo o fantu
prosi oče Ferdo Glaser, pristavnik na
Smočniku, pošta Ruše. 79

Ako si hočete nabaviti za jesen in zimo

dobro in ceno blago

posetite trgovino

Anton Savnik, Škofja Loka, Glavni trg

Lovec, gozdarji, delavci, priporočamo Vam,
da si kupite

obleke.

pelerine, suknje, blade, dežne plašče iz gu-
me, vsakovrstno perilo po najnižji ceni in pri
kontekstski industriji

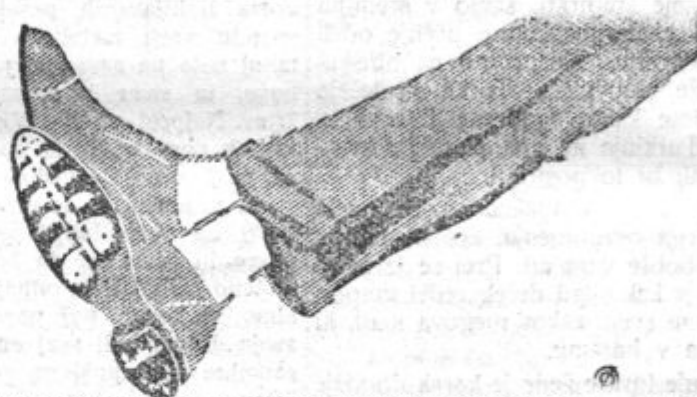
Drago Schwab, Ljubljana

Dvorni trg št. 3 (pod Narodno kavarno).

Največja zaloga vsakovrstnega blaga za moške in
dečke. Zadržajte vzorce!

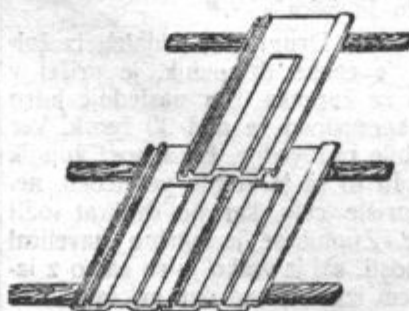
Naročeno blago se razpošilja po poštnem povzetku.
V lastni režiji se izdelujejo usnjeni (kožni) rekeci,
blade in cepice v črni, rjavi in sivi barvi.

Obleke po meri.

Palma kaučuk
pete in podplati

Omogočajo elastični, tih hod,
štedijo Vaše noge in Vašo obu-
tev ter so tpežnejši in go usnje.

Miklošičeva c. 13

Najcenejše strešno kritje!

Zdržene opekarne, d. d. v Ljubljani
prej VIDIC-KNEZ, tovarne na Viču in Brdu

radijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljšo preiz-
kušeno in dele strešnikov, z eno ali dvema zareza, kakor
tudi bobrovcev (biber) in

zidno opeko.

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba!